

2 0 1 8



2 0 1 9

2 0 2 0

2 0 2 1



INHOUDSOPGAVE



**EEN VOLK DAT LEEFT,
BOUWT AAN ZIJN TOEKOMST**

Op de Afsluitdijk staat het reliëf met de tekst **'Een volk dat leeft, bouwt aan zijn toekomst'**. Toen in 1916 een watersnoodramp vanuit de Zuiderzee in het gebied boven Amsterdam plaatsvond was de maat vol. De Zuiderzee moest worden getemd; met daarnaast nog de mogelijkheid om land in te polderen om de voedselvoorziening zeker te stellen, waren er in 1918 meer voorstanders dan tegenstanders. De Zuiderzeewet is aangenomen waarin de contouren van de Afsluitdijk en het in te polderen gebied zijn beschreven. De komst van de Afsluitdijk was één van de ontwikkelingen die ervoor heeft gezorgd dat de provincie Flevoland nu zo is, zoals ze is. En in het behoud daarvan heeft het waterschap een grote rol. Het inrichten en opbouwen is van alle dag, naast het beheer en onderhoud in en rondom het water. De provincie Flevoland groeit door, de populatie wordt anders, er komt industrie bij, de wetgeving verandert op verschillende vlakken en er zijn nieuwe technieken die toegepast kunnen worden in water en wegenbouw. Als waterschap bouwen we de komende planperiode aan de toekomst.

De afgelopen jaren heeft het waterschap zich gefocust op het op orde maken van processen, de dialoog vinden met de verschillende spelers en het in kaart brengen van toekomstige opgaven. Al deze werkzaamheden leiden tot een nieuw beeld. Er worden grote investeringen gedaan om toekomstbestendig te zijn en te blijven. Het waterschap gaat verder aan de slag met de nieuwe normen voor de waterkeringen en er worden stappen gezet voor verbetering van de waterkwaliteit.

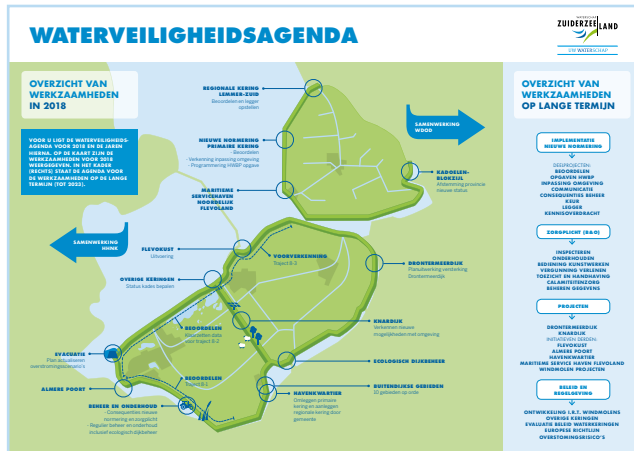
Het bestuursprogramma 'Duurzaam verbonden bekend en vertrouwd' is inmiddels flink op gang. Hierin staat centraal hoe het waterschap tot en met 2019 handelt naar de inwoners, gebiedspartners en overige stakeholders. Een of meerdere overkoepelende thema's uit het programma Algemeen (participatie, bestuurlijke vernieuwing, interactie, excellente dienstverlening, duurzaamheid en innovatie) omvat(ten) de aandachtsgebieden van het bestuursprogramma. Onderwerpen zoals internationale samenwerking en de aanpak van discrepantie zijn al ingericht en ingebed binnen deze meerjarenbegroting. In de afzonderlijke onderwerpen wordt het verband met het bestuursprogramma genoemd.

Het waterschap is continu op zoek naar mogelijkheden om de taken efficiënter uit te voeren en kostenstijgingen, als gevolg van nieuwe opgaven en ambities, zoveel mogelijk op te vangen vanuit de gedachte "nieuw voor oud". Ook in deze begroting zijn de lasten die gemoeid zijn met de beleidsintensiveringen deels opgevangen met besparingen. Dit heeft een beperkend effect op de totale tariefstijgingen.

Op de volgende pagina's worden een aantal hoogtepunten uit 2018 uitgelicht.

Waterkeringen op orde

Het beheer van de waterkeringen is een belangrijke taak van het waterschap. Het gaat hier over ruim 199 kilometer primaire waterkeringen. Voor werkzaamheden hieraan hanteert het waterschap de waterveiligheidsagenda. In de waterveiligheidsagenda staan alle werkzaamheden op de waterkeringen tot en met het jaar 2022. Een van de belangrijkste onderwerpen binnen deze agenda is de beoordeling van de (nieuwe) overstromingsnormen van de waterkeringen. We bepalen hoe onze keringen presteren en of er aanpassingen gedaan moeten worden.



In 2018 beoordelen we ruim 26 kilometer waterkering! Het Rijk heeft als toezichthouder het nieuwe 'kader zorgplicht primaire waterkeringen' opgesteld. Het waterschap is beoordeeld op basis van dit nieuwe kader en heeft een groot aantal procesverbeteringen doorgevoerd naar aanleiding van dit kader, wat ertoe heeft geleid dat we er nog meer grip op hebben.



Aanpak gemaal Vissering

Het waterschap beheert 7 gemalen, die de Flevopolder en de Noordoostpolder drooghouden. Een van die gemalen is gemaal Vissering. Gemaal Vissering ondergaat een grootscheepse renovatie. Samen met de markt realiseren we onze doelen voor duurzaamheid. Onderzocht wordt bijvoorbeeld wat de mogelijkheden zijn voor het leveren van thermische energie. En om de vismigratiemogelijkheden tussen het IJsselmeer en de polder te verbeteren, wordt tegelijkertijd met de renovatie een vispassage aangelegd. De vispassage wordt gerealiseerd in samenwerking met Rijkswaterstaat. De start van de realisatie van de vispassage is voorzien in 2018 en oplevering in 2021.

Assetmanagement

Het waterschap krijgt de komende jaren te maken met omvangrijke opgaven. Op het gebied van waterveiligheid zullen waterkeringen versterkt moeten worden om te voldoen aan de nieuwe normeringen. Bij Voldoende Water krijgt het waterschap op termijn te maken met de vervanging van de hoofdgemalen en mogelijke aanpassingen van het watersysteem als gevolg van de verandering van het klimaat. Op het gebied van Schoon Water speelt onder meer de problematiek rondom microplastics en medicijnresten die in steeds grotere mate in het oppervlaktewater voorkomen en op termijn de vervanging van de persleidingen.

Al deze opgaven zullen een grote impact op de organisatie en de financiële positie van het waterschap hebben. Een helder inzicht in (de consequenties van) deze opgaven is nodig om tijdig de juiste overwegingen en keuzes te kunnen maken. Om deze reden is het waterschap gestart met de implementatie van strategisch assetmanagement.

In 2017 is hiermee een start gemaakt voor het programma Schoon Water en is een nulmeting uitgevoerd. De komende tijd zal dit worden verbreed voor de andere programma's. Waar mogelijk vindt een verdere verdiepingsslag plaats.

Waterkwaliteit nog beter



De afgelopen jaren is geconstateerd dat de waterkwaliteit in Nederland niet op orde is. De kwaliteit is weliswaar verbeterd, maar met name de concentraties van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen overschrijden op verschillende plekken de normen. Ook is er extra aandacht nodig voor nieuwe stoffen als medicijnresten, zwerfafval en microplastics die een negatief effect hebben op de waterkwaliteit. De Algemene Vergadering heeft in 2017 besloten dat een intensivering nodig is op grip te krijgen op de waterkwaliteit.

Zo is de aanpak van nieuwe stoffen (medicijnresten, zwerfafval/microplastics en antibioticaresistentie) vastgesteld. Het waterschap zet daarbij in op o.a. kennisvergroting, bewustwording van de maatschappij en het uitvoeren van kansrijke (bron)maatregelen. Daarnaast richt het waterschap zich op de beperking van agrarische emissies naar het oppervlaktewater. Voorlichting en advisering spelen hierbij een belangrijke rol. Via het actieplan Bodem en Water is de afgelopen jaren de “kopgroep” van agrariërs in beweging gebracht. De komende tijd richt het waterschap zich op het in beweging krijgen van het “peloton”. Daarnaast draagt het waterschap bij aan gebiedsgerichte pilots om agrariërs ertoe aan te zetten zelf effectieve maatregelen te nemen.

Goede zuiveringsprestaties

Water zuiveren kan Waterschap Zuiderzeeland goed. Uit de bedrijfsvergelijking 2016 zuiveringsbeheer tussen waterschappen is gebleken dat Waterschap Zuiderzeeland de hoogste zuiveringsprestaties heeft in Nederland. Het waterschap voert deze taak tegen gemiddelde kosten uit. Ook in 2018 zal de zuiveringsprestatie hoog zijn. Wel is de aangeleverde vuillast (meer afvalwater) de afgelopen jaren sneller toegenomen dan verwacht. Het gevolg is een toename in onder andere de beluchtingsenergie en slibproductie. De exploitatiekosten nemen daardoor navenant toe. Deze groei kan eveneens betekenen dat we rekening moeten houden met vervroegde capaciteitsuitbreiding. Eind 2017, begin 2018 voeren we een studie uit naar een deelstroombehandeling op de AWZI Dronten.

Water in de stad

Het waterbeheer in de stad is een belangrijke taak van het waterschap. Het waterschap ziet daarbij kansen om het waterbewustzijn van bewoners van steden en dorpen te vergroten. De afgelopen tijd is veel aandacht gegaan naar het waterplan Almere en Oosterveld. Deze inzet wordt voortgezet en verbreed naar andere gemeenten en gebieden.

In 2018 wordt een visie ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij opgaven in het stedelijk gebied. Hierbij worden de mogelijke financiële consequenties in beeld gebracht. Bekeken wordt wat de gewenste rol en taak is van het waterschap m.b.t. het waterbeheer in stedelijk gebied. Daarbij wordt gekeken naar de vraag of de kwaliteitsniveaus voor het beheer en onderhoud in stedelijk gebied zoals vastgelegd in de Maatwerkovereenkomsten aangepast moeten worden. Ook worden

aspecten als waterbeleving en de verbinding met de samenleving hierbij meegenomen. Voor deze onderwerpen wordt nadrukkelijk de samenwerking met de gemeenten gezocht, waarbij ook de mogelijkheid van een gezamenlijk waterplan met alle gemeenten wordt bekeken.



Mede in het licht van de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie heeft het waterschap de afgelopen jaren samen met de betrokken gemeenten de klimaatbestendigheid onderzocht in de Noordoostpolder en Lelystad. In de miljoenennota die op 19 september 2017 is gepubliceerd is de noodzaak tot het in kaart brengen van de klimaatopgaven in stedelijk gebied bevestigd. Daarbij is onder andere aangegeven dat er in alle gemeenten stresstesten uitgevoerd moeten gaan worden in 2018/2019 met betrekking tot de klimaatbestendigheid. Voor het onderdeel water gaan gemeenten en waterschap hier gezamenlijk mee aan de slag. De gevolgen van de klimaatverandering en de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie hebben overigens niet alleen consequenties voor het stedelijk gebied. Ook in landelijk gebied zal hier de komende tijd de nodige aandacht aan besteed worden.

Duurzaamheid, innovatie & energie

Waterschap Zuiderzeeland heeft de ambitie om op termijn energie-neutraal te worden en omarmt innovaties. Het waterschap investeert de komende jaren om de duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren en heeft hiervoor een Masterplan Duurzame Energie vastgesteld. In de komende jaren wordt onder andere ingezet op zonne-energie. Voor de periode 2020–2030 is een investeringsbedrag geraamd van € 10 tot 18 miljoen voor windprojecten (€ 3 tot 8 miljoen) en biogasprojecten (€ 6,5 tot 9,5 miljoen). Op dit moment is er kans op deelname in een concreet windproject (Windpark Hanze) dat in 2021 gerealiseerd kan zijn.

Waterschappen hebben de ambitie om op termijn volledig circulair te zijn. Begin 2018 zal de AV in dit kader een voorstel voorgelegd krijgen over grondstofwinning. Op basis van de besluitvorming hierover gaat het waterschap vervolgens aan de slag met het verder uitwerken van kansrijke grondstoffenwinning. Concreet denken we daarbij aan cellulosewinning bij AWZI Zeewolde, een pilot voor Torwash voor de winning van biomassa en fosfaat en het toepassen van maaisel en baggerslib als bodemverbeteraar.

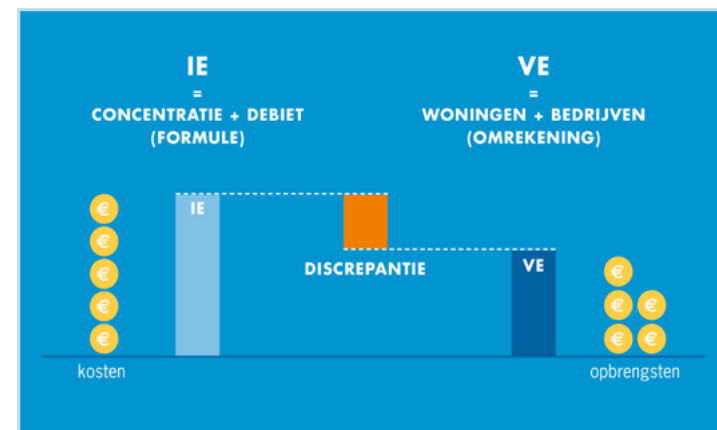
Ambitie en lastenniveau in balans

De tariefstijgingen van het waterschap zijn in de afgelopen jaren zeer beperkt geweest. Het waterschap heeft dit bereikt door altijd kritisch te kijken naar de begroting, deze zo scherp mogelijk in te richten en daar waar mogelijk besparingen te realiseren. Zoals al aangegeven (zie highlight 3) krijgt het waterschap de komende jaren te maken met omvangrijke opgaven op bijvoorbeeld het gebied van waterveiligheid

en waterkwaliteit. Bij de voorjaarsnota is reeds geconcludeerd, dat het waterschap vanwege deze omvangrijke opgaven zal toegroeien naar een nieuw lastenniveau.

De gemiddelde stijging van de waterschapslasten voor de huishoudens en bedrijven blijft het komend jaar echter beperkt tot 0,9% en de 1,4%. Voor agrarische bedrijven en natuurorganisaties komt deze stijging gemiddeld net boven de 3% uit.

De laatste jaren heeft het waterschap te maken gehad met een toenemende discrepantie (een toenemend verschil tussen de gemeten binnenkomende vuillast op de afvalwaterzuiveringsinstallaties en de opgelegde vervuilingseenheden via de aanslagoplegging). De huidige discrepantie ligt boven het landelijk gemiddelde. Omdat het waterschap een eerlijke lastenverdeling heel belangrijk vindt, wordt er de komende jaren extra inzet gepleegd op het grip krijgen en waar mogelijk terugdringen van de discrepantie.



Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor veiligheid, voldoende en schoon water in zijn beheergebied. Dit kunnen we niet alleen en daarom zijn we gericht op samenwerking. Kernwoorden daarbij zijn innovatie, empathie, maatschappelijk verantwoord, kostenbewust en doelmatig. Betrokken, professionele medewerkers en bestuurders vormen de basis van het waterschap.

Waterschap Zuiderzeeland is een maatschappelijke organisatie die dicht bij de burger staat. Anders dan gemeenten en provincies is het waterschap een functionele democratie: het heeft een afgebakende taak, namelijk het kwantitatieve en kwalitatieve waterbeheer in de provincie Flevoland. Inwoners van het beheergebied weten dat Waterschap Zuiderzeeland zorg draagt voor hun bescherming tegen water(overlast). Maar Waterschap Zuiderzeeland is ook verantwoordelijk voor voldoende water. Water dat bovendien van goede kwaliteit moet zijn.

Waterschap Zuiderzeeland beschikt over voldoende kennis en ervaring om de hiervoor benodigde werkzaamheden op een professionele wijze te verrichten. Uitgangspunt daarbij is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Het waterschap zoekt daarbij naar oplossingen met de hoogste maatschappelijke waarde. Waterschap Zuiderzeeland is doorlopend op zoek naar mogelijkheden om de werkzaamheden zo effectief mogelijk uit te voeren. Innovaties spelen daarbij een belangrijke rol. Zuiderzeeland wil vooroplopen als het gaat om het zoeken naar andere, goedkopere, milieuvriendelijkere of efficiëntere maatregelen om het waterbeheer naar een hoger peil te tillen.

Het waterschap beheert een uniek en relatief jong gebied dat een grote ontwikkeldynamiek met zich meebrengt. Dit stelt het waterschap voor

de uitdaging om evenwicht te vinden tussen het mede mogelijk maken van ontwikkelingen en ervoor te waken dat het systeem efficiënt te beheren blijft. Waterbeheer vraagt om meer dan kennis van keringen en peilen. Het vraagt om doorlopend anticiperen, om het bewust durven nemen van risico's en deze te beheersen, om standpunten te durven innemen, om op het oog minder logische keuzes te maken, om te durven investeren, om maatschappelijke verantwoordelijkheid te tonen, om nee te durven zeggen.

Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van de ontwikkelingen die op het waterschap afkomen en speelt daar op een professionele manier op in. Klimaatverandering, zee- en meerspiegelstijging en ruimtelijke ontwikkelingen krijgen de volle aandacht. Door in het beleid daarop te anticiperen, laat Waterschap Zuiderzeeland ook voor de lange termijn zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid zien. Binnen de mogelijkheden wordt doorlopend gezocht naar vernieuwende, creatieve en kosten-effectieve oplossingen. Daarbij worden ook oplossingen gezocht buiten de bestaande kaders.

Verantwoordelijk voor het waterbeheer ben je niet alleen, dat ben je in nauwe samenwerking met je partners binnen en buiten je beheergebied. Daarbij respecteer je elkaars belangen. Om dat goed te kunnen doen, is het noodzakelijk dat je je partners kent, dat je weet wat ze bezighoudt, dat je hun wensen en behoeften kent en dat je weet wat er speelt. Wederzijds respect vormt de basis voor een goede samenwerking. Waterschap Zuiderzeeland staat midden in de maatschappij, is zich bewust van zijn omgeving en heeft oog voor zijn omgeving en de dynamiek die Flevoland eigen is. Het waterschap werkt doelgericht samen en laat zien dé instantie te zijn op het gebied van goed en effectief waterbeheer. Het belang van water staat voorop in het handelen van Waterschap Zuiderzeeland.

Indeling programma's

Sinds 2009 heeft Waterschap Zuiderzeeland een programmabegroting zoals de Waterschapswet voorschrijft. In deze meerjarenbegroting zijn vier programma's opgenomen:

De inhoud van de programma's is gebaseerd op het strategische beleid uit het Waterbeheerplan 3 (WBP3), het bestuursprogramma 'Duurzaam verbonden; bekend en vertrouwd' en de diverse beleidsplannen die de Algemene Vergadering heeft vastgesteld. De programmabegroting geeft hiermee een overzicht van het actuele beleid. Op basis van dit overzicht maakt de Algemene Vergadering in deze begroting een integrale afweging van doelen, beleid en middelen-inzet. De programmabegroting is de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen voor de komende vier jaar. De eerste jaarschijf uit de meerjarenbegroting is de jaarbegroting 2018.

Opzet programma's

De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel van het programma gaat in op de vraag: *Wat willen we bereiken?* In dit onderdeel worden de doelstellingen beschreven. Het tweede deel – *Wat gaan we daarvoor doen?* – bespreekt de ontwikkelingen die voor het realiseren van de doelstellingen van belang zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel – *Wat mag het kosten?* – geeft de netto lasten van het programma weer.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Per programma worden de betreffende netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden bekostigd uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen worden in het overzicht algemene dekkingsmiddelen gegeven.

Paragrafen

Vanaf 2009 schrijft de wetgeving een twaalfstal paragrafen als verplicht voor. Deze paragrafen zijn in deze begroting opgenomen, waar de paragraaf bedrijfsvoering ondergebracht is in programma Algemeen en de paragraaf topinkomens in de jaarrekening terugkomt. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's. De paragrafen zijn onder een apart kopje in deze programmabegroting opgenomen.

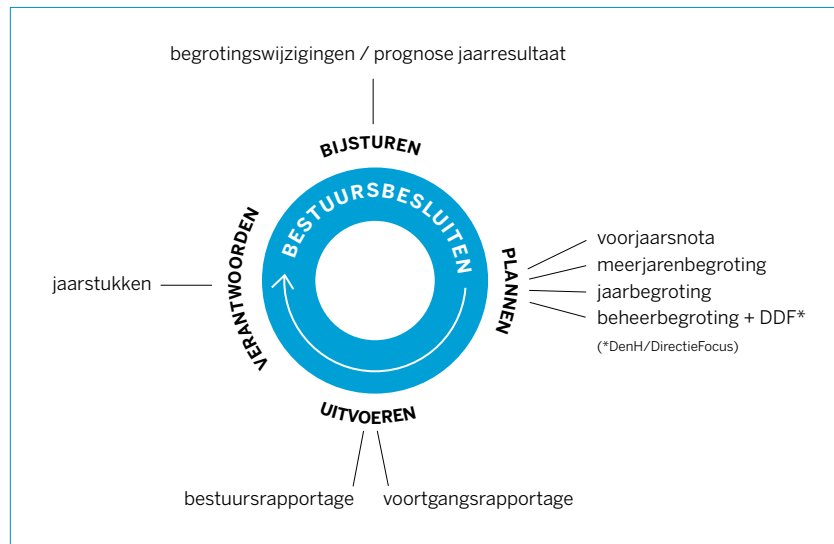
Bestuurlijke planning en control

De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door een planning en control (P&C) cyclus. Het waterschap hanteert daarvoor een bestuurlijk planning en controlmodel. Dit betekent dat de sturing is georiënteerd op het realiseren van effecten in het beheergebied.

Hiermee hangt samen dat de sturing niet primair financieel van aard is, maar juist op inhoud en kwaliteit focust. Dit vereist dat het bestuur de relatie effect-doel-middel constant in beeld heeft. Waarom willen we dit en waarom willen we niet iets anders? Wat bereiken we hiermee?

Prioriteiten kunnen in dit licht worden gesteld. De antwoorden op deze vragen worden in bestuursbesluiten aan het bestuur voorgelegd. De bestuursbesluiten zijn richtinggevend voor de uitvoering van het beleid. Daarnaast is binnen de P&C-cyclus een aantal instrumenten gedefinieerd die op vaste momenten over diverse onderwerpen inzicht geven en aanleiding kunnen zijn voor bijsturing. In onderstaande figuur is schematisch de bestuurlijke planning en controlcyclus weergegeven met de bijbehorende P&C-instrumenten.

Planning en controlcyclus waterschap zuiderzeeland:



Planning en control instrumenten in relatie tot het begrotingsproces:

INSTRUMENT	ROL BESTUUR
Bestuursprogramma / collegeprogramma	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen
Voorjaarsnota	Kaders stellen voor de komende meerjarenbegroting
Investeringsplan	Inzicht in het investeringsprogramma en -volume voor de komende jaren en de omvang van de kapitaallasten zoals opgenomen in de voorjaarsnota
Meerjarenbegroting	Integrale afweging van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende periode maken en basis voor uitvoering vaststellen
Jaarbegroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor de AV)
Beheerbegroting	Basis voor de uitvoering van met name het reguliere beheer (toetsingskader voor DenH)

PROGRAMMA'S



1. PROGRAMMA ALGEMEEN

1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Programma Algemeen

Het programma Algemeen omvat de doelen en activiteiten die ten dienste staan aan en essentieel zijn voor een goede uitvoering van de primaire taken van het waterschap, maar niet uitsluitend vallen onder een van de programma's Waterveiligheid, Voldoende Water of Schoon Water. Het gaat dan onder andere om onderwerpen als bestuur en communicatie, vergunningverlening, de calamiteitszorg, de belastinginning en de ondersteunende diensten. Doordat het waterschap haar taakuitvoering steeds meer vanuit een integrale blik benadert, omvat het programma Algemeen in toenemende mate ook grote gebieds- en organisatiebrede projecten en activiteiten. Hierbij kan o.a. worden gedacht aan de realisatie van de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap en de advisering bij de ontwikkeling van Oosterveld. Het programma Algemeen is ingedeeld in een viertal subprogramma's:

Functionele overheid

Als dienstverlenende en meedenkende partner die de belangen van het water behartigt, gaat het waterschap weloverwogen om met maatschappelijke belangen en de belangen van derden. Het bestuur van het waterschap handelt open en transparant en staat in verbinding met de samenleving. Zuiderzeeland stelt de relatie met inwoners en bedrijven in zijn gebied centraal en geeft hier verder betekenis en invulling aan.

Omgeving & organisatie

Waterschap Zuiderzeeland is een flexibele organisatie, die zich actief beweegt in de veranderde omgeving. Het waterschap gaat actief aan de slag met het leggen van nieuwe verbindingen en het versterken van relaties. De omgeving ziet het waterschap als een inspirerende partner,

waarmee men graag wil samenwerken. Het waterschap heeft oog voor de belangen van de omgeving en draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Het waterschap biedt ruimte voor het genereren van ideeën en het stimuleert toepassingsgerichte innovatie die leidt tot meer efficiency, kwaliteit en duurzaamheid.

Water en Ruimte

Waterschap Zuiderzeeland streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke inrichting van Flevoland.

Bedrijfsvoering

Waterschap Zuiderzeeland zorgt voor een optimale inzet van mensen en middelen om de gestelde doelen te realiseren. Het waterschap streeft naar het behouden van zijn financieel gezonde positie. Dit doet het waterschap vanuit een transparant en maatschappelijk aanvaardbaar financieel beleid. Het waterschap, als moderne werkgever, investeert in zijn medewerkers zodat hun toegevoegde waarde optimaal benut wordt.

Doelstellingen

Functionele overheid

- Het waterschap gaat weloverwogen om met maatschappelijke belangen.
- Het waterschap is een excellente dienstverlener.
- Het waterschap is een open, transparante en betrouwbare overheidsorganisatie.
- Het waterschap is voorbereid op calamiteiten bij waterkeringen.
- Het waterschap treedt in zijn rol van vergunningverlener en toezicht-houder op als regisseur en meedenker.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

- Waterschap Zuiderzeeland is voorbereid op situaties met (dreigende) wateroverlast.

Omgeving en organisatie

- Het waterschap is een herkenbare en betrokken partner in de samenleving en creëert maatschappelijke meerwaarde.
- Het waterschap stimuleert duurzame ontwikkeling en handelt innovatief en ondernemend.
- Het waterschap werkt aan vergroting van het waterbewustzijn.

Water en Ruimte

- Water wordt vroegtijdig en integraal meegenomen in ruimtelijke planprocessen.

Bedrijfsvoering

- Het waterschap ontsluit zijn kennis en informatie op een veilige, toegankelijke en transparante manier.
- Het waterschap streeft naar een maatschappelijk verantwoord evenwicht tussen ambitie en lastenniveau op lange termijn.
- Zuiderzeeland is een gezonde moderne (overheids)organisatie met betrokken, vakbekwame medewerkers.
- Zuiderzeeland staat bekend als interessante werkgever bij potentiële werknemers.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

1.2.1 Functionele overheid

Anders denken en doen – ZZL2045

Welke opgaven heeft het waterschap richting 2045 te klaren om voor de lange termijn 'fit voor de toekomst' te zijn? Deze opgaven hebben we in 2017 onderzocht. De [essays](#) en de rondetafelgesprekken hebben geleid tot dynamiek, nieuwe inzichten, inspiratie en verwarring! De activiteiten in 2017 stonden in het teken van het 'van buiten naar binnen halen' en het op uitnodiging betrekken van deskundigen, gebiedspartijen, bestuurders en collega's. In 2018 wordt de toekomstvisie uitgewerkt en vertaald naar handelingsperspectieven.

2018 is erop gericht om de volgende stap te zetten met de thema's en opgaven die eerder zijn aangeroerd. Dat doen we niet alleen, maar ook weer in samenwerking met deskundigen en gebiedspartijen. Dit met als doel het samenwerken aan en het eigen maken van voorstelbare toekomstbeelden en het creëren van de juiste werkwijze en handelsrichtingen op weg daarnaartoe. De toekomstbeelden geven daarbij zicht op het belang tot verandering en inspiratie over wegen daarnaartoe.

De (tussen)resultaten worden benut bij de midterm review van het Waterbeheerplan (WBP), bij diverse thema's (zoals circulaire economie of de energietransitie) en als input voor organisatieontwikkeling en voor de verkiezingscampagne voor de waterschapsverkiezingen in 2019.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Maatregelen Toekomstbestendige waterbeheerder:

1. Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in onze inhoudelijke, bestuurlijke en organisatorische opgaven richting de toekomst (scope tot 2045).
2. Uiterlijk in 2018 hebben we inzicht in mogelijke handelingsperspectieven en transitiepaden om op robuuste wijze de toekomst tegemoet te blijven treden.

Opmaat naar de verkiezingen 2019

De waterschapsverkiezingen worden gelijktijdig met de verkiezing van de leden van Provinciale Staten gehouden, op woensdag 20 maart 2019. De gemeenten zorgen voor de daadwerkelijke uitvoering van de verkiezingen (stemlokale en controle). Het waterschap is verantwoordelijk voor de registratie van de lijsten van de belangengroepen, de kandidaatsstellingsprocedure en het vaststellen van de verkiezingsuitslag. De voorbereiding van de verkiezingen laat het waterschap zoveel mogelijk centraal regelen door de Unie van Waterschappen. Daarnaast zoeken we goede samenwerking met de gemeenten en de provincie. Begin 2018 wordt er een voorstel verder uitgewerkt dat ingaat op de communicatie-aanpak rondom de verkiezingen.

Implementatie Omgevingswet herijkt

Om ervoor te zorgen dat het waterschap kan werken met de Omgevingswet op het moment van inwerkingtreding, is binnen het waterschap een programmaplan implementatie Omgevingswet opgesteld. Het programmaplan wordt gebruikt als paraplu bij het opstellen van de jaarplannen binnen Zuiderzeeland.

De Omgevingswet beoogt een “nieuwe overheid” te creëren: een overheid-met-één gezicht. Op het gebied van regelgeving wordt het uitgangspunt dat iets mag, tenzij het niet mag. Om dit in juridische zin

te bereiken, wordt het aantal regels gereduceerd en worden uitgangspunten herzien. Bestaande werkprocessen worden ingrijpend herzien. De onderlinge (bestuurlijke) samenwerking tussen de verschillende overheden wordt nauwer en er is een verdergaande ICT-operatie nodig. Ook is het de bedoeling dat inwoners een grotere participerende rol krijgen. De uitdagingen zijn groot, maar de implementatie biedt ook kansen om onze waterbelangen proactief onder de aandacht te brengen bij inwoners, bedrijven en mede-overheden.

Recent heeft voormalig minister Schultz aangekondigd dat de beoogde ingangsdatum van 1 juli 2019 van de Omgevingswet wordt uitgesteld. De nieuwe datum van inwerkingtreding is 1 januari 2021. Vanuit de Unie van Waterschappen wordt het uitstel van de datum van inwerkingtreding gezien als een mogelijkheid om zorgvuldiger en doordachter aan de voorbereidingen te werken. Ook binnen Zuiderzeeland zullen de consequenties van het uitstel in dit perspectief worden bekeken. Er vindt nog een verdere analyse plaats over de te verwachten extra inzet in de komende jaren, waarbij rekening gehouden zal worden met de nieuwe ingangsdatum van de Omgevingswet.

De ontwikkeling van Oosterveld is ook interessant in het kader van de nieuwe Omgevingswet. Vanuit het nationale programma ‘Aan de slag met de Omgevingswet’ wordt ondersteuning geleverd. Het doel is om samen met de gemeente Almere het proces van vergunningverlening in Oosterveld door te ontwikkelen binnen het gedachtegoed van de Omgevingswet. Ook met de gemeente Dronten is een pilot gestart om het proces van vergunningverlening te stroomlijnen binnen de kaders van de nieuwe Omgevingswet.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Vergunningverlening, toezicht en handhaving makkelijker en toegankelijker gemaakt

In het kader van excellente dienstverlening wordt het vergunningverleningsproces constant verbeterd. Dit gebeurt door aanvragers aan de voorkant te faciliteren door het invoeren van een frontoffice, het organiseren van inloopspreekuren zoals in Oosterveld en het aanpassen van leesbare en handzame webformulieren. Hiermee wordt ook een versnelling in procedures nagestreefd. In 2017 heeft de Rekenkamercommissie een aantal aanbevelingen gedaan en speerpunten benoemd voor de invulling/uitwerking van kwaliteitscriteria. De kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer maken inzichtelijk welke kwaliteit inwoners, bedrijven, instellingen, overheden en opdrachtgevers mogen verwachten bij de uitvoering of invulling van de taken van het waterschap op het gebied van vergunningverlening, handhaving en toezicht. Deze kwaliteitscriteria stellen eisen aan de medewerkers en het proces om de kwaliteit van het werk te waarborgen. In 2018 wordt een eerste aanzet gemaakt van de invulling van de kwaliteitscriteria. Waar mogelijk wordt voor de uitwerking van de kwaliteitscriteria de samenwerking met de waterschappen binnen Waterkrachtverband benut. Het uiteindelijke doel is om ruim voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet te voldoen aan deze criteria.

2018 is het jaar van de volledige uitrol en ingebruikname van het zaakstelsel voor het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In 2018 wordt daarnaast ook een verdergaande digitaliseringsslag gemaakt.

Naast het doorontwikkelen van het proces van vergunningverlening wordt ook de beleidsmatige inhoud achter vergunningverlening actueel gehouden. De ambitie is om in 2018 het nieuwe grondwaterbeleid vast te laten stellen.

Op het gebied van VTH wordt veel samengewerkt. De samenwerking met de Omgevingsdienst wordt de komende periode gecontinueerd en waar nodig verder vormgegeven en uitgewerkt. Daarnaast worden (met het oog op de Omgevingswet) de banden met de gemeenten geïntensiveerd om aansluiting te houden en onze belangen vroegtijdig in de gemeentelijke omgevingsplannen/visies in te brengen.

Maatregelen regelgeving, vergunningverlening en handhaving:

1. Het waterschap gaat in de periode tot 2019 zijn vergunningverleningsproces op een makkelijke manier toegankelijk maken voor inwoners en bedrijven.
2. In de periode tot aan de inwerkingtreding starten pilots om te leren werken met de Omgevingswet.
3. Het waterschap gaat uiterlijk in 2019 volledig voldoen aan de kwaliteitscriteria Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) Waterbeheer.

Nauwere samenwerking calamiteitenorganisaties

Na de succesvolle pilotdeelname aan het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland, neemt Waterschap Zuiderzeeland hier vanaf 2018 officieel aan deel. Het platform versoepelt de samenwerking van de calamiteitenorganisaties en biedt schaalvoordelen bij gezamenlijke trainings- en oefenactiviteiten. Ook kunnen deelnemende waterschappen elkaar waar nodig waarnemen en vervangen. Deelname aan het platform vraagt om harmonisering van de basisprincipes voor alle deelnemers. Hiervoor wordt in 2018 het calamiteitenplan van Zuiderzeeland aangepast.

Het waterschap blijft zelf opleidings-, trainings- en oefenactiviteiten uitvoeren om adequaat te kunnen reageren bij calamiteiten. In de

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

komende planperiode staan twee bijzondere oefeningen op het programma. In 2018 vindt een meerdaagse calamiteitenoefening plaats. In 2019 vindt een oefening plaats rond een grootschalige calamiteit.

Verder wordt in 2018 duidelijkheid gegeven over de rolverdeling tussen eigenaren, gebruikers en medeoverheden en verantwoordelijkheid bij calamiteiten in buitendijkse gebieden. Daarnaast wordt het netcentrisch werken in 2018 de standaardwerkwijze bij calamiteiten. Deze werkwijze realiseert snel een gezamenlijk beeld bij calamiteiten, waarbij de focus op hiërarchische informatiedeling meer wordt losgelaten.

Het uitwerken van overstromingsscenario's geeft inzicht in de wijze waarop de polders onder water komen te staan in het geval dat de primaire keringen falen. Deze informatie gebruikt het waterschap bij het opstellen van het bestrijdingsplan Hoog water en dijkdoorbraak. Reden om de overstromingsscenario's nu te actualiseren zijn de nieuwe normen, de nieuwe hoogtegegevens die beschikbaar komen en de overstromingsinformatie die in het kader van de Richtlijn Overstromingsrisico's in 2019 moet worden aangeleverd. Het waterschap werkt samen met de provincie en de veiligheidsregio een plan uit om de overstromingsscenario's te actualiseren.

Maatregelen Calamiteitenzorg:

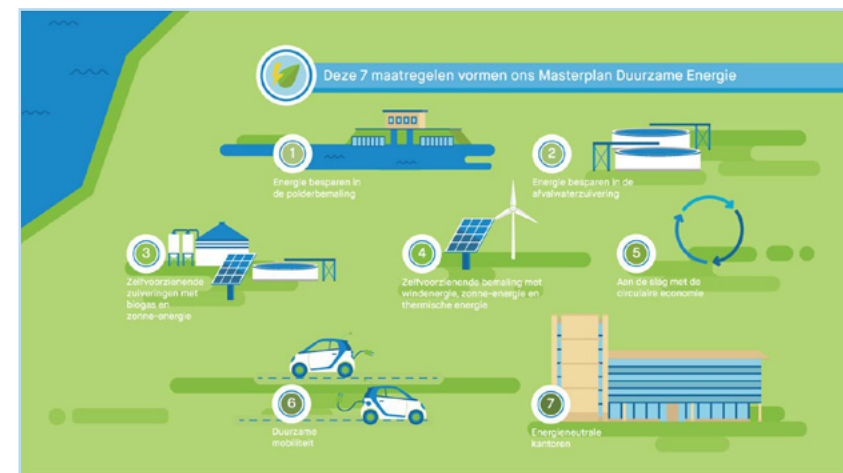
1. Het waterschap zorgt voor actuele bestrijdings- en calamiteitenplannen. Jaarlijks voert het waterschap meerdere oefeningen uit.
2. In 2018 zorgt het waterschap voor duidelijkheid onder eigenaren, gebruikers en medeoverheden in de buitendijkse gebieden over de rolverdeling bij calamiteiten. Hiertoe start het waterschap in 2017 een dialoog met gemeenten.

1.2.2 Omgeving en organisatie

Kijk! We innoveren en verduurzamen

Waterschap Zuiderzeeland heeft de ambitie om op termijn energie-neutraal te worden en wil ook kansen benutten op het gebied van grondstofwinning en een bijdrage leveren aan het creëren van een circulaire economie. Dit doen we allereerst door te focussen op onze eigen taakuitvoering. Daarnaast kunnen we onze assets (eigendommen) beschikbaar stellen om mee te werken aan energieneutraliteit en circulariteit in Flevoland. In dit kader worden de volgende duurzaamheidsonderwerpen samengebundeld:

- Energie (Masterplan Duurzame Energie)
- Grondstoffenwinning
- Duurzaam inkopen
- Duurzame mobiliteit
- Focus innovatie verbreed naar de waterkeringen

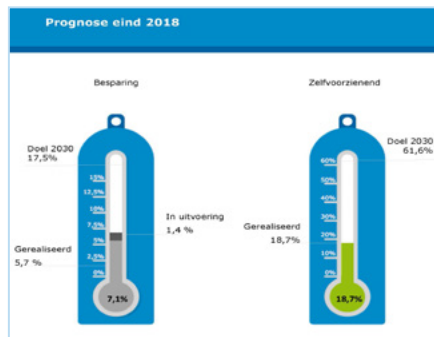


1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Energie

In de periode 2018 – 2021 gaat de realisatie van de energieprojecten volop door. Voor de periode 2017-2020 is hiermee in het masterplan een investeringsbedrag van € 22,1 miljoen opgenomen. Belangrijke maatregelen hierin zijn de realisatie van zonne-energie op en om de installaties/gebouwen van het waterschap en de realisatie van een innovatieve vergisting (Ephyra) op de AWZI Tollebeek. Voor de periode 2020-2030 is in het masterplan een investeringsbedrag van € 10-18 miljoen voorzien: voor windprojecten (€ 3 tot € 8 miljoen) en biogasprojecten (€ 6,5 tot € 9,5 miljoen). Op dit moment is er zicht op een concreet windproject (Windpark Hanze) dat naar verwachting in 2021 gerealiseerd wordt. Het hiervoor benodigde investeringsbedrag is nog niet bepaald. Het waterschap heeft een intentieovereenkomst getekend. Verdere besluitvorming over de deelname in het windpark wordt voorzien in 2018. In 2018 wordt ook bekeken of het noodzakelijk is het Masterplan Duurzame Energie bij te stellen.

In onderstaande figuur is weergegeven wat de verwachte realisatie eind 2018 zal zijn op het gebied van energiebesparing en het zelf opwekken van energie. De grootste investeringen die in 2018 lopen die bijdragen aan de



energie doelstellingen betreffen de realisatie van zonnepanelen op de AWZI's Zeewolde en Almere. Op een aantal gemalen worden ook zonnepanelen gerealiseerd. Daarnaast is 2018 ook het eerste jaar dat de Ephyra-installatie zal draaien. Er zal dan ook veel aandacht zijn voor het inregelen van de installatie.

Grondstoffenwinning

Het tweede onderwerp in de duurzaamheidsaanpak van Zuiderzeeland is de transitie naar een circulaire economie. Landelijk is afgesproken om in 2050 100% circulair te zijn. De waterschappen hebben zich hieraan gecommitteerd. In de tussen waterschappen en het Rijk afgesloten Green Deal is dit voor het afvalwater geconcretiseerd met de doelstelling om in 2050 het afvalwater voor 100% om te zetten in nuttige producten.

In 2018 wordt een voorstel aan de AV aangeboden over grondstoffenwinning. Op basis van de besluitvorming hierover gaat het waterschap aan de slag met de uitwerking. Concreet wordt daarbij op dit moment gedacht aan bijvoorbeeld cellulosewinning bij AWZI Zeewolde, een pilot voor Torwash voor de winning van brandstof en fosfaat uit zuiveringsslib en het toepassen van biomassa als bodemverbeteraar. Er zijn in deze meerjarenbegroting nog geen aanvullende budgetten opgenomen die gekoppeld zijn aan grondstofwinning.

Duurzaam inkopen

Op het terrein van inkoop speelt duurzaamheid een steeds belangrijkere rol. Inkoop wordt binnen het waterschap ook in toenemende mate gebruikt om duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren. Het waterschap voldoet aan de eis van 100% duurzaam inkopen conform de zogenaamde criteria- documenten. 2018 staat verder in het teken van pilots binnen de Duurzaam GWW-projecten en het ontwikkelen van actieplannen voor het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Voor de komende periode is er een aantal aanbestedingen gepland waarbij duurzaamheid een belangrijk criterium is bij de gunning. Het gaat dan o.a. om gemaal Vissering, de aanbesteding voor schoonmaakmiddelen voor de industriële schoonmaak (zo min mogelijk milieu-belastend) en de aanbesteding van het leasewagenpark.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Duurzame mobiliteit

Duurzame mobiliteit is een onderdeel van het Masterplan Duurzame Energie. Het waterschap werkt aan de verankering van duurzaamheid van het wagenpark waarmee de uitvoering van de kerntaak plaatsvindt, en ook aan het verder stimuleren van duurzaamheid in de mobiliteit van medewerkers om op hun werk te komen en voor hun werk te reizen.

Focus innovatie verbreed naar de waterkeringen

Het waterschap wil bij het uitvoeren van de reguliere taken en het realiseren van toekomstige opgaven en ambities waar mogelijk gebruikmaken van innovaties. Het waterschap zal in 2018 daarom aandacht hebben voor het vergroten van het innoverend vermogen en de manier waarop innovaties samen met medeoverheden en de markt gerealiseerd kunnen worden. De focus zal hierbij liggen op de thema's energie en circulair. Daarbij kan worden gedacht aan technieken als Torwash, de verwerking van zuiveringsslib, of het nuttig toepassen van maaisel, maar ook aan het benutten van kansen voor innovaties bij de ontwikkeling van Oosterwold. Naast de thema's energie en circulair zal de focus in 2018 worden verbreed naar de waterkeringen. Dit met het oog op de omvangrijke toekomstige opgaven waarmee het waterschap te maken krijgt in de komende jaren.

Maatregelen Duurzaamheid Innovatie & Energie:

1. Het waterschap geeft uitvoering aan het innovatieprogramma.

Extra aandacht voor ontwikkeling Almere

De organische ontwikkeling van Oosterwold is een uniek project in Nederland. Het biedt kansen om invulling te geven aan het bestuursprogramma en ervaring op te doen met een klantgerichte manier van werken in voorbereiding op de Omgevingswet. Op dit moment

is de eerste fase van Oosterwold in ontwikkeling en heeft eind 2016 een eerste evaluatie plaatsgevonden. Gemeenten, provincie en het waterschap zullen in de komende jaren verder werken aan de duurzame ontwikkeling van het watersysteem in Oosterwold. Hiervoor wordt een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst Water opgesteld.

In 2019 vindt een tweede evaluatie plaats met de betrokken overheden en wordt besloten of de tweede fase van de ontwikkeling (de rest van het te ontwikkelen gebied, inclusief het gebied binnen de gemeente Zeewolde) in 2021 kan starten. Hierbij is een goede zorg voor het afvalwater een randvoorwaarde. In de tussentijd wordt het watersysteem gemonitord. Samen met de bewoners, bedrijven en overheden wordt er gewerkt aan een strategie voor de beheerfase, die volgt na de ontwikkelfase van Oosterwold.

Voor de afvalwaterbehandeling wordt samen met de gebiedspartners binnen Oosterwold een innovatieprogramma opgesteld (Living Lab). Met innovatie van de afvalwaterketen in Oosterwold beogen we de risico's voor de waterkwaliteit te beperken en bieden we ruimte aan de verdere organische ontwikkeling van Oosterwold.

Sinds 2017 zien we een forse toename in het aantal initiatiefnemers. Het ziet er naar uit dat deze toename de komende periode door zet (ca. 200 tot 300 initiatieven per jaar). Dit leidt voor het waterschap tot een toename van het aantal klantcontacten en een aanzienlijke extra capaciteitsvraag die niet in verhouding staat tot de kosten van een reguliere stedelijke ontwikkeling. Het college grijpt de mogelijkheden bij de evaluatie en de samenwerkingsovereenkomst aan om hier tot een andere verdeling van de kosten te komen. Omdat meerdere betrokken partijen met soortgelijke vraagstukken te maken hebben, is afgesproken

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

om de komende maanden gezamenlijk een verdere analyse maken van de verantwoordelijkheden en (extra) kosten van de verschillende partijen. Deze analyse zal vervolgens gebruikt worden om het gesprek te voeren over de kostenverdeling.

Floriade

In 2022 organiseert de gemeente Almere in samenwerking met de Floriade B.V. en andere partners de Floriade. Omdat de Floriade na de tentoonstelling uiteindelijk een stadswijk wordt, is de Floriade niet alleen een evenement, maar ook een belangrijke gebiedsontwikkeling in het hart van Almere.

Het waterschap is bij de gebiedsontwikkeling betrokken vanuit de reguliere rol van watertoets/wateradvies. Op deze manier blijven we in verbinding met deze gebiedsontwikkeling en in contact met de initiatiefnemers. In afstemming met het bestuur en afhankelijk van kansen die zich aandienen, wordt in 2018 het ambitieniveau ten aanzien van de betrokkenheid van Waterschap Zuiderzeeland bij de Floriade bepaald.

Meer impact op wereldwijde waterdoelen

“Waterschap Zuiderzeeland realiseert meer impact op de VN Sustainable Development Goals (VN SDG) voor water, vooral op het vlak van integraal waterbeheer, good governance en sanitatie. Met name in onze bestaande focuslanden, Ethiopië en Indonesië, maar ook breder als wij daarvoor, via Dutch Water Authorities (DWA), gevraagd worden.” Dit is het hoofddoel uit het in 2017 vastgestelde herijkte beleidskader voor internationale samenwerking.

De VN SDGs zijn in 2015 vastgesteld en door Nederland overgenomen. Voor waterschappen is het zesde doel van belang. Deze luidt: “verzeker toegang tot duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.” Dit doel gaat niet alleen over sanitatie, maar ook over integraal waterbeheer, good water governance, waterkwaliteit en duurzame financiering van wateropgaven.

De strategie die bij het vastgestelde hoofddoel hoort, gaat in op krachtenbundeling en focus, meerjarige partnerschappen, programmatische aanpak, DWA-samenwerking, vraaggestuurd werken, dekking via subsidies en kostenbewust werken. Dit leidt tot meer impact en een gerichte inzet van onze middelen.

Waterschap Zuiderzeeland heeft twee focuslanden (Ethiopië en Indonesië) en één land waar we op verzoek van een ander waterschap actief zijn (Colombia). Wij voeren deze projecten uit onder de vlag van DWA en werken daarbij samen met meerdere waterschappen en partijen uit de watersector. In Ethiopië zijn we actief op het gebied van water governance, in Indonesië adviseren we over sanitatie en in Colombia werken we samen aan het onderwerp dijkbeheer na dijkversterking.

Naast de lokale impact hebben de internationale projecten ook een toegevoegde waarde voor het waterschap zelf. Hier wordt niet nadrukkelijk op ingezet, maar dit wordt als bijvangst gezien. Het betreft de thema's: samenwerking met DWA (waterschappen) en Flevolandse partners, ontwikkeling van de eigen medewerkers en goed werkgeverschap en kennisontwikkeling, innovatie en handel/export.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Maatregelen Internationale samenwerking:

1. Het waterschap draagt actief bij aan de VN Sustainable Development Goal voor water, vooral op het vlak van integraal waterbeheer, good governance en sanitatie.
2. Het waterschap wil zich in de komende planperiode via de Dutch Water Authorities zowel in binnen- als buitenland nadrukkelijker positioneren op het gebied van internationale samenwerking.

Communicatie als sleutel tot verbinding

Communicatie speelt een cruciale rol voor het waterschap bij de ambitie om de verbinding met de samenleving te versterken. Iedereen binnen de organisatie, medewerker of bestuurder, communiceert in meer of mindere mate met de omgeving. De ontwikkeling naar een communicatief bewust en vaardig waterschap staat daarom centraal in de in 2017 vastgestelde strategie. Deze strategie kent drie focusgebieden: het vergroten van waterbewustzijn, het zijn van een aantrekkelijke werkgever en de bewustwording bij inwoners dat zij invloed kunnen uitoefenen via het democratisch gekozen bestuur.

In 2018 gaan we verder met het ontwikkelen van trainingen en middelen om de bewustwording en de communicatievaardigheden te ondersteunen. Het gaat dan concreet om trainingen omgevingsbewust communiceren, een toolbox voor organisatie en bestuur, verdere professionalisering van klantcontact en –interactie, arbeidsmarktcommunicatie en voorbereiding op issues. Daarnaast worden in 2018 persbeleid, sponsorbeleid en de online strategie verder ontwikkeld en wordt het educatiebeleid geïmplementeerd.

Maatregelen Communicatie:

1. Het waterschap geeft uitvoering aan de communicatiestrategie.

1.2.3 Water en Ruimte

Waterbelangen op de agenda

Het waterschap streeft naar een inrichting van het watersysteem in het landelijk en stedelijk gebied die voldoet aan de eisen voor waterkwaliteit en -kwantiteit. We zien dat de toename van ruimtelijke ontwikkelingen blijft aanhouden, waarbij ook de verscheidenheid aan type woonmilieus steeds verder toeneemt (Almere Oosterwold, Almere Duin, Lelystad Airport). Dit vraagt van het waterschap continue oplettendheid, om ruimtelijke initiatieven tijdig te signaleren en de waterbelangen goed op de agenda te krijgen. De vroegtijdige betrokkenheid leidt ook tot kansen om bij ruimtelijke ontwikkelingen maatwerkoplossingen te bedenken waarbij sprake is van een win-winsituatie. Tegelijkertijd vereist dit een flexibele houding en goed inzicht in inhoud en proces van de ontwikkeling zelf.

Meer aandacht voor de stad

In het stedelijk gebied dienen zich nieuwe uitdagingen aan: het klimaatbestendig maken van steden en dorpen. Met het oog op de toekomst vraagt het waterbeheer in de stad om een stevige impuls. Tegelijkertijd biedt dit kansen om het waterbewustzijn van bewoners van steden en dorpen te vergroten. De afgelopen tijd is de extra aandacht met name gegaan naar het waterplan Almere en Oosterwold. Deze inzet wordt voortgezet en verbreed naar andere gemeenten en gebieden. Belangrijke onderwerpen daarbij zijn de evaluatie en herijking van de rol en taakopvatting in het stedelijk gebied, de implementatie van de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie en de evaluatie van het waterkader. Voor deze onderwerpen wordt nadrukkelijk de samenwerking met de gemeenten gezocht. Dit zou goed vorm kunnen worden gegeven door met alle gemeenten een waterplan op te stellen. Na een korte evaluatie van het Waterplan Almere wordt hierover het gesprek met de andere gemeenten gestart.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Visie rol en taakopvatting in de stedelijke omgeving

Het beheer en onderhoud in stedelijk gebied wordt op dit moment uitgevoerd op basis van de Maatwerkovereenkomsten stedelijk water die in 2010 met gemeenten zijn afgesloten. Op basis van een kwalitatieve evaluatie van de Maatwerkovereenkomsten en de doelen vanuit het bestuursprogramma, zal er eind 2017/begin 2018 een bestuurlijke discussie gestart worden over de rol en taakopvatting bij ontwikkelingen en beheer en onderhoud in het stedelijk gebied en de betrokkenheid van bewoners daarbij. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de vraag of de huidige kwaliteitsniveaus voor het beheer en onderhoud in stedelijk gebied aangepast moeten worden. Aspecten als waterbeleving, kansen voor participatie en gebruiksmogelijkheden worden hierbij ook meegenomen. Dit leidt medio 2018 tot een visie over de rol en taakopvatting van het waterschap in het stedelijk gebied en de wijze hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving. Vervolgens wordt deze visie per gemeente verder uitgewerkt. In de verdere uitwerking zal ook bekeken worden in hoeverre individuele Maatwerkovereenkomsten aangepast moeten worden.

Klimaatadaptatie

De implementatie van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie vindt stap voor stap plaats. De afgelopen jaren hebben we gezamenlijk met de gemeenten Noordoostpolder en Lelystad al de eerste stappen gezet om de klimaatbestendigheid van het stedelijk gebied in beeld te brengen. Dit zetten we de komende jaren voort met deze en andere gemeenten. In de miljoenennota die op 19 september 2017 is gepubliceerd is de noodzaak tot het in kaart brengen van de klimaatopgaven in stedelijk gebied bevestigd. Daarbij is onder andere aangegeven dat er in alle gemeenten stresstesten uitgevoerd moeten gaan worden in 2018/2019 met betrekking tot de klimaatbestendigheid. Voor het onderdeel water

zullen gemeenten en waterschap hier gezamenlijk mee aan de slag moeten. Het waterschap heeft daarbij de ambitie om de uitvoering van de stresstesten en de samenwerking en afstemming met regionale partners vorm te geven via een in 2018 op te stellen agenda Water en Klimaat. De gevolgen van de klimaatverandering en de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie hebben overigens niet alleen consequenties voor het stedelijk gebied. Ook in landelijk gebied zal hier de komende tijd de nodige aandacht aan besteed worden.

Evaluatie Waterkader

In 2018 wordt de in 2017 gestarte evaluatie van het Waterkader afgerond. Dit doen we in samenspraak met onze gebiedspartners. We betrekken de nieuwe Omgevingswet bij de evaluatie; wat is nodig om te kunnen werken volgens de inhoud en het gedachtegoed van deze nieuwe wet? Daarnaast wordt ook nagedacht over de vraag hoe het waterkader in de toekomst actueel gehouden kan worden. Dit om continu in te kunnen spelen op de snelheid van de technologische ontwikkelingen en nieuwe inzichten op het gebied van water. Parallel hieraan is een praatplaat ontwikkeld als instrument om water onder de aandacht te brengen bij gemeenten die aan de gang gaan met een nieuwe Omgevingsvisie.

Maatregelen Watertoets en Waterkader:

1. Het waterschap streeft naar tijdig signaleren van en inspelen op ruimtelijke initiatieven.
2. Het waterschap evalueert in een continu proces het waterkader.
3. Het waterschap past het Afwegingskader initiatieven derden toe en zal dit in 2019 evalueren.
4. Samen met medeoverheden geeft het waterschap vorm aan de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

5. Het waterschap heeft zijn rol in het stedelijk gebied uiterlijk in 2018 geprofessionaliseerd.
6. Het waterschap geeft, uiterlijk in 2019, vorm aan en neemt deel aan participatieve beleids- en plantrajecten.
7. Het waterschap heeft in 2018 een visie over water in het stedelijk gebied ontwikkeld over hoe het waterschap omgaat met zijn omgeving bij opgaven in het stedelijk gebied.

1.2.4 Bedrijfsvoering

De uitdaging: Met omvangrijke (investerings)opgaven financieel gezond blijven

De toekomstige opgaven van het waterschap zijn groot op het gebied van zowel veilig, voldoende als schoon water. De komende decennia krijgt het waterschap te maken met omvangrijke investeringsuitgaven. Zo zullen de waterkeringen grotendeels versterkt moeten worden en is de verwachting dat ook aanzienlijke investeringen nodig zijn om verduurzamingsdoelstellingen te realiseren en de waterkwaliteit op orde te houden. In het bestuursprogramma is de ambitie opgenomen om de huidige financieel gezonde positie (die gekenmerkt wordt door een stabiele, beperkte tariefsontwikkeling en een relatief lage schulden-omvang) te behouden, ook op de langere termijn. Om hierop goed te kunnen anticiperen, is een helder inzicht nodig in de exacte omvang van de toekomstige opgaven. Om dit inzicht te verkrijgen is het waterschap onder meer gestart met de implementatie van strategisch asset-management. In 2017 heeft de focus hierbij in eerste instantie gelegen op de assets van het programma Schoon Water. De komende jaren zal dit verbreed worden naar de overige assets van het waterschap.

De grote (investerings)opgaven leggen druk op de doelstelling uit het bestuursprogramma om de financiële positie van het waterschap gezond te houden, ook op de lange termijn. Parallel aan de implementatie van strategisch assetmanagement wordt daarom ook het financieel beleidskader geëvalueerd en waar nodig herijkt. In 2017 is in dit kader besloten om vanaf 2018 het activabeleid aan te passen en vanaf 2018 geen interne uren en (bouw)rente meer te activeren en extra af te waarderen op grond. In 2018 zal in dit kader het reserve- en schuldenbeleid worden geëvalueerd en waar nodig herijkt.

Maatregelen Financiën:

1. Begin 2018 wordt het reservebeleid van Waterschap Zuiderzeeland geëvalueerd en indien nodig herzien.

In de startblokken voor open, transparante en digitale informatie

In 2017 is de nieuwe informatiestrategie vastgesteld. Deze kenmerkt zich door drie speerpunten:

1. We streven naar het proactief verzamelen, ontsluiten en beschikbaar stellen van onze waterinformatie, samen met medeoverheden, burgers en bedrijven. Dit doen we om daarmee het waterbewustzijn in onze omgeving verder te vergroten.
2. We streven naar betrouwbare en toegankelijke dienstverlening, digitaal waar mogelijk en analoog waar nodig. We willen excellente dienstverlening ook in het digitale domein mogelijk maken.
3. We digitaliseren onze interne informatievoorziening steeds verder en willen daarbij innoveren waar mogelijk. We zien dit als belangrijk middel om de opgaven van het waterschap nu en in de toekomst maatschappelijk verantwoord en efficiënt uit te voeren.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Om dit te bereiken wordt een set maatregelen uitgevoerd. Allereerst zorgen we dat het fundament op orde blijft. Dit fundament gaat over de juiste gegevens verzamelen en onderhouden met toekomstvast en veilige informatiesystemen, die worden ondersteund met een robuuste beheerorganisatie. Samenwerking is hierin een belangrijk middel. Daarnaast gaat onze digitale dienstverlening (het digitale loket) een volgende ontwikkelstap in. We volgen daarbij de lijn van de landelijke digitale dienstverlening van de overheid. Als laatste bereiden we ons voor op het steeds meer digitaal samenwerken in de overheidsketen. De komende jaren is dat vooral zichtbaar bij de vormgeving van het digitaal stelsel Omgevingswet en de gemeenschappelijke digitale infrastructuur van de overheid. Daar ligt dan ook de focus op.

In 2018 worden, in het traject 'Digitalisering', interne systemen daadwerkelijk vervangen door een nieuwe oplossing. Daarnaast wordt het cluster 'Open Informatie' gestart, waar we actief aan de slag gaan met het ontsluiten en beschikbaar stellen van waterinformatie in de vorm van kant-en-klare informatieproducten en (doelgroepgerichte) open data. Tot slot worden de voorbereidingen gestart voor het verder brengen van onze digitale dienstverlening. Prioriteit ligt in 2018 bij het aansluiten op de landelijke voorzieningen voor digitale authenticatie en het gebruik van landelijke loketten.

In het Informatie-innovatielab worden net als vorig jaar, ideeën vanuit de organisatie op het vlak van open informatie, waterbewustzijn en/of digitale dienstverlening met behulp van ICT-voorzieningen gerealiseerd, binnen een beperkte termijn en budget.

In 2018 zal er ook veel aandacht zijn voor informatiebeveiliging en het juist gebruiken van gegevens. Voor informatieveiligheid baseert het waterschap

zich op de "Baseline Informatiebeveiliging waterschappen" (BiWa). De richtlijn is afgeleid van de landelijke ISO/NEN-normering en is in 2013 door alle waterschappen geadopteerd. Vanaf 25 mei 2018 moeten organisaties voldoen aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AVG geldt voor de hele Europese Unie (EU) en vervangt in Nederland de huidige Wet bescherming persoonsgegevens. De verwachting is dat hiervoor rond maart 2018 een beleidsstuk zal worden vastgesteld.

De samenwerking met WDO Delta en Waterkracht krijgt in 2018 steeds verder vorm. Na het overbrengen van de ICT-infrastructuur wordt ook gekeken naar het slim organiseren van de ondersteunende beheerorganisatie en wordt samenwerking op het gebied van informatie-management en gegevensbeheer verder verkend.

Maatregelen Informatie:

1. Het waterschap maakt waar mogelijk zijn processen en diensten digitaal om zo het fundament te leggen voor de digitale overheid en innovaties in de bedrijfsvoering.
2. Het waterschap houdt de datakwaliteit op orde, realiseert een veilige infrastructuur voor het actief en open delen van gegevens met de omgeving.
3. Het waterschap zorgt voor de benodigde gegevensaansluitingen in de overheidsketen, waarmee we onder andere invulling geven aan de Omgevingswet.
4. Het waterschap zorgt voor betrouwbare informatievoorziening, implementeert de kaders voor informatieveiligheid waarbij de zorg voor informatieveiligheid wordt ingebed in de organisatie.
5. Het waterschap initieert continue informatie-innovaties waarmee we invulling geven aan een maatschappelijke behoefte of omdat we er voordeel mee kunnen halen in kwalitatieve of financiële zin.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

Digitaliseringsslag en aanpassing werkwijzen rondom inkoop

De inkooporganisatie professionaliseert in 2018 verder. De bestuurlijke ambities op het gebied van grondstoffen, duurzaamheid en energie maken dat standaardoplossingen uit de markt steeds minder voldoen. Dit maakt dat inkoop complexer wordt en steeds meer gebruikt wordt als middel om doelen te realiseren. Dit is onder meer terug te zien bij projecten als energie en grondstoffen, verduurzaming gemaal Vissering, maar ook bij de dijkversterkingsopgaven.

Tegelijkertijd wordt de Europese en nationale wet- en regelgeving op het gebied van inkoop uitgebreider en complexer. Om deze uitdaging aan te kunnen, is op het gebied van inkoop samenwerking gezocht met WDO Delta. De samenwerking met WDO Delta ziet daarbij niet alleen op het bundelen van de krachten van de inkoopadviseurs, maar ook op het verregaand samenwerken binnen de inkoopbedrijfsvoering en contractmanagement.

In 2018 wordt grotendeels digitaal ingekocht. Er wordt voldaan aan de wettelijke verplichting om alle (Europese) aanbestedingen digitaal te laten verlopen. Ook wordt er veel aandacht besteed aan het ontwikkelen van contractmanagement van de nieuwe raamovereenkomsten.

Organisatie & Personeel

Flexibel organiseren

De veranderende omgeving, de grote opgaven en de ambities van het waterschap hebben ook invloed op de organisatie van het waterschap, zowel in benodigde capaciteit als in benodigde deskundigheid. Ook wordt steeds meer projectmatig gewerkt in omvangrijke, complexe projecten. Dit vergroot de noodzaak om flexibel om te gaan met de totale personele capaciteit en het formatiebeheer. De benodigde midde-

leninzet voor de toename in de personele capaciteit is in de begroting opgenomen. In 2018 zal het college in gesprek gaan met de AV over flexibel organiseren. Tot die tijd zal terughoudend worden omgegaan met het vast invullen van vacatures.

ZZL-academie

De ZZL-academie is na de invoering van Water Werkt gestart en sindsdien een groot succes. In de afgelopen jaren zijn trainingen gegeven op het gebied van competenties, vaardigheden en kennis. Ook zijn trainingen in het aanbod opgenomen die aansluiten bij de doelen uit het bestuursprogramma. In 2018 wordt deze lijn voortgezet. Hierbij wordt ook afgestemd met het aanbod van de Waterkrachtacademie.

Waterkracht en HR

In januari 2017 is een nieuw e-hrm systeem in gebruik genomen. Voor 2018 is de ambitie om de functionaliteiten van dit systeem verder uit te nutten. Verder start in 2018 een nieuw traineeship. Bij de uitvoering van het opleidingsprogramma wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van de Waterkrachtacademie. Verder leveren wij ook een actieve bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Waterkrachtacademie.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

De Wnra zorgt ervoor dat ambtenaren dezelfde arbeidsrelatie krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. De komende periode wordt in nauwe samenwerking met de Unie van Waterschappen gewerkt aan een plan van aanpak om deze wet per 1 januari 2020 te implementeren.

Duurzame inzetbaarheid

Er wordt steeds meer ingezet op duurzame inzetbaarheid van het personeel: Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de personele factor zo

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

productief en gezond mogelijk in alle levensfasen inzetbaar is voor de organisatie? Niet alleen de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de cao vragen hierom, maar ook de verhoging van de pensioenleeftijd en de vervanging van de grens tussen werk en privé. De komende jaren wordt hier, interactief met samenwerkingspartners, invulling aan gegeven.

In 2018 wordt het vitaliteitsprogramma voortgezet. Vitaliteitsmanagement is onderdeel van een bredere context en is één van de bouwstenen voor duurzame inzetbaarheid. Vitaliteit is meer dan gezondheid en het ontbreken van klachten. Het gaat ook over energie, motivatie, plezier en geluk. Medewerkers kunnen hierbij op een laagdrempelige manier kennismaken met activiteiten ter bevordering van gezondheid van lichaam en geest. Tevens sluit dit programma aan bij de verschuiving die heeft plaatsgevonden in het denken over arbeid en gezondheid. Namelijk van een negatieve invalshoek (het centraal staan van het voorkómen van ziekte en uitval) naar een positieve invalshoek (het bevorderen van welzijn, employability en gezondheid). Het totale maatregelenprogramma m.b.t. duurzame inzetbaarheid zal er naar verwachting ook toe leiden dat de ingezette daling van het ziekteverzuim doorzet en dat het ziekteverzuimpercentage onder de norm van 4,5% komt te liggen.

Maatregelen Organisatie en personeel:

1. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de ZZL-Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren.
2. Verder uitwerken van de cao-afspraken omtrent mobiliteit, om een bijdrage te leveren aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Algemeen verbonden zijn.

Tabel Netto lasten programma Algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	REALISATIE 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Functionele overheid	6,3	7,7	8,4	9,2	8,5	8,7
Omgeving en organisatie	1,3	1,6	1,8	1,9	1,9	1,8
Water en ruimte	0,7	1,0	1,5	1,6	1,3	1,2
Bedrijfsvoering	11,7	12,4	13,8	13,8	14,2	14,4
Netto programmalasten	20,0	22,7	25,5	26,5	25,9	26,1

Ten opzichte van het begrotingjaar 2017 neemt de begroting van het programma Algemeen in het jaar 2018 toe met € 2,8 miljoen. Dit komt door extra lasten van inflatie, loonontwikkeling, kapitaallasten en pensioenpremies, de informatiestrategie, de gevolgen van het activabeleid, GR Waterschapshuis en GR GBLT, internationale samenwerking, inkoop, aanloop waterschapsverkiezingen, dotatie voorziening dubieuze belastingdebiteuren, de rijksfactuur GDI, omgevingsmanagement, assetmanagement en Oosterwold. Hier tegenover staan lagere lasten door besparing Samen Beter Werken (SBW) en de afbouw van het bestuursprogramma.

In het jaar 2019 zijn de lasten van de waterschapsverkiezingen opgenomen onder het subprogramma functionele overheid.

1. PROGRAMMA ALGEMEEN

De netto lasten van de subprogramma's 'Functionele overheid' en 'Omgeving en organisatie' komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend. Het totaal van het subprogramma 'Bedrijfsvoering' komt ten laste van de taken in de verhouding van de directe lasten per taak. In de praktijk ligt deze verhouding nagenoeg op 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2021 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

*Tabel Mutaties netto lasten programma Algemeen jaren 2018-2021
(bedragen in miljoenen euro's)*

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Netto lasten begroting 2018	25,5	25,5	25,5	25,5
Inflatie en loonontwikkeling		0,4	0,7	1,1
Mutatie kapitaallasten		- 0,1	0,1	0,1
Besparing SBW		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Waterschapsverkiezingen		0,7	- 0,0	- 0,0
Oosterwold		0,1	- 0,2	- 0,3
Informatiebeleid		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Inkoop		0,1	0,1	0,1
Einde periode tijdelijke medewerker MVO		-	- 0,1	- 0,1
Einde periode tijdelijke medewerker watertoezicht		-	- 0,1	- 0,1
Diversen		-	0,1	-
Netto programmalasten	25,5	26,5	25,9	26,1

Investerings

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel investeringsuitgaven programma algemeen (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Investeringsplan 2018-2021	1,0	0,8	0,5	0,5
Mutaties na investeringsplan 2018-2021	0,8	- 0,1	0,1	-
Totaal investeringsuitgaven	1,8	0,7	0,6	0,5

De mutatie in 2018 komt door het naar achteren schuiven van uitgaven van Samen Beter Werken en digitalisering.

Binnen het programma Algemeen wordt in 2018 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen opgesteld voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV worden voorgelegd en welke aan DenH. Voor het digitaliseringstraject is reeds een krediet beschikbaar gesteld voor de samenwerkings- en projecten-omgeving die hiervan deel uit maakt. Vandaar dat het nog open te stellen bedrag afwijkt van de totale investering.

*Tabel Overzicht beslissingsbevoegdheid voor kredietopenstelling in 2018
(bedragen in duizenden euro's)*

OMSCHRIJVING INVESTERING*	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2018	AV/DENH
Open informatie	631	631	DenH
Ketenmanagement	576	100	DenH
Digitale dienstverlening	406	406	DenH
Totaal investeringsuitgaven	1.613	1.137	



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is de waterveiligheid gewaarborgd, zodat de inwoners van Flevoland veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Doelstellingen

Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

- Alle waterkeringen in het beheergebied zijn en blijven in goede staat.
- De regionale buitendijkse keringen voldoen aan de provinciale veiligheidsnorm uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland. Vier jaar na wettelijke verankering van de Deltabeslissing Waterveiligheid voldoet de Knardijk aan de provinciale norm.¹
- Het waterschap beschikt over een goed kader om te beoordelen welke activiteiten op en rond de dijken verenigbaar zijn met het belang van waterveiligheid.
- Uiterlijk in 2021 is de Deltabeslissing Waterveiligheid in Flevoland geïmplementeerd.²
- Uiterlijk in 2021 is de versterkingsopgave op basis van de toetsing in 2011 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma.

¹ Provinciale Staten hebben besloten om de status van regionale waterkering en de veiligheidsnorm voor de Knardijk te laten vervallen. De Verordening fysieke leefomgeving Flevoland is hier nog niet op aangepast. De in het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP) opgenomen doelstelling is hiermee niet meer actueel. Dit wordt meegenomen bij de eerstvolgende herziening/actualisatie van het WBP.

² De deadline voor het beoordelen van de waterkeringen op basis van de nieuwe normering ligt op 1 januari 2023. De in het WBP opgenomen doelstelling is hiermee niet meer actueel. Dit wordt meegenomen bij de eerstvolgende herziening/actualisatie van het WBP.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

2.2.1 Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren

Continu in control met beheer en onderhoud

Onderhoud volgens plan

Het uitvoeren van inspecties en onderhoud en het herstellen van schade aan de waterkeringen behoort tot het reguliere beheer. In 2017 is een meerjarenonderhoudsplan voor waterkeringen vastgesteld, waar we in 2018 mee aan de slag gaan. In dit plan is het grootschalige planmatige onderhoud zoals maaien, vervangen van bekleding en bijstorten van stortsteen beschreven en geraamd. Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd. We gaan in 2018 stortsteen bijstorten bij de Ketelmeerdijk en de Westermeerdijk en basaltsteen herzetten bij de IJsselmeerdijk en de Westermeerdijk.

Waterschap werkt aan zorgplicht

Waterschap Zuiderzeeland beheert ruim 199 kilometer primaire waterkeringen. Het waterschap is continu 'in control' op waterveiligheid. Het Rijk is hiervoor toezichthouder en heeft het nieuwe 'kader zorgplicht primaire waterkeringen' opgesteld. Het waterschap is beoordeeld op basis van dit nieuwe kader. We hebben al een groot aantal procesverbeteringen doorgevoerd.

We voeren interne audits uit op het beheer van de keringen. De eerste interne audit wordt begin 2018 afgerond. In 2018 wordt ook de eerste O-meting uitgevoerd door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

op basis van het gezamenlijk opgestelde kader en de basiseisen. Ook stelt het college in 2018 het inspectieplan waterkeringen vast.

Fiets- en inspectiepad op de Zwartemeerdijk

Samen met de gemeente Noordoostpolder en de provincie Flevoland zijn de mogelijkheden verkend voor een fiets- en inspectiepad op de Zwartemeerdijk. In september 2017 heeft de Algemene Vergadering besloten tot aanleg van dit fiets- en inspectiepad. De veiligheid en de werkomstandigheden van de dijkopzichters worden verbeterd en onze dijk wordt toegankelijker voor inwoners. Voor de realisatie wordt een overeenkomst opgesteld met de gemeente en de provincie. Het fiets- en inspectiepad wordt medio 2018 aangelegd.

Evaluatie beleid primaire waterkeringen

Het beleid waterkeringen en medegebruik stamt uit de periode 2008 tot en met 2011. Het betreft beleid voor bouwen, windmolens, kabels en leidingen, beplantingen en medegebruik van de primaire waterkeringen. Inmiddels heeft het waterschap de nodige ervaring opgedaan met dit beleid en wil het in 2018 onderzoeken of de beoogde doelen worden gehaald en of het beleid nog voldoet, actueel en toepasbaar is. Het waterschap betreft bij de evaluatie ook zijn omgevingspartners en de uitkomsten van het onderzoek naar windmolens op keringen.

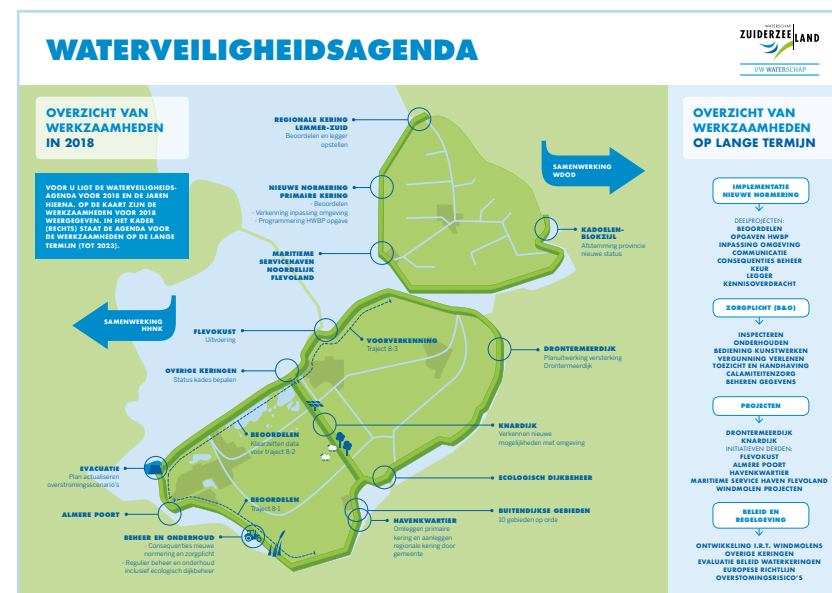
Maatregelen Beheer en onderhoud:

1. Het waterschap voert periodieke onderhouds-, inspectie- en schadeherstelwerkzaamheden uit.
2. Het waterschap implementeert het nieuwe kader zorgplicht primaire waterkeringen en past dit toe.
3. In 2018 evalueren en waar nodig aanpassen van het beleid waterkeringen en medegebruik.

26 kilometer dijk beoordelen o.b.v. nieuwe normen

Waterveiligheid in kaart

Het waterschap heeft een waterveiligheidsagenda waarin de belangrijkste werkzaamheden visueel zijn weergegeven voor de jaren t/m 2022 voor het programma Waterveiligheid. De waterveiligheidsagenda geeft aan het bestuur, de organisatie en de inwoners en bedrijven een goed inzicht in wat het waterschap doet om de waterveiligheid nu en op lange termijn te borgen.



Een van de belangrijkste onderwerpen binnen de waterveiligheidsagenda is de implementatie van de (nieuwe) overstromingsnormen. We steken hier veel tijd en energie in om stappen te zetten. Zo is een plan van aanpak opgesteld voor het beoordelen van primaire keringen.



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Daarmee bepalen we hoe onze keringen presteren door de bril van de nieuwe normen. In 2018 beoordelen we 26 kilometer waterkering. Dit betreft dijktraject 8_1 (Gooimeerdijk, Eemmeerdijk en Nijkerkerdijk). Ook wordt begin 2018 de beoordeling van de IJsselmeerdijk (dijktraject 8_3) afgerond (zie ook de paragraaf Projecten).

We benutten kansen bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave
Bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave houden we rekening met ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven rond de waterkeringen om waar mogelijk maatschappelijke meerwaarde te creëren. In dit kader onderzoeken we een koppeling tussen de waterveiligheidsopgave en de ruimtelijke ontwikkelingen Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF) en Almere Poort. Deze beide projecten zijn aangemeld voor het voorlopige Hoogwaterbeschermingsprogramma 2019-2024. Als blijkt dat de koppeling tussen het ruimtelijk initiatief en de waterveiligheidsopgave meerwaarde oplevert, wordt dit voorgelegd in een bestuursvoorstel.

Maatregelen Primaire keringen - nieuwe normering:

1. Uiterlijk 2022 beoordeelt het waterschap alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen.
2. Het waterschap wil maatschappelijke meerwaarde creëren door kansen vanuit de samenleving te benutten bij het uitwerken van onze waterveiligheidsopgave.

Nieuwe regionale keringen

Met de nieuwe normering vervalt de primaire status voor de waterkeringen tussen de Kadoelerkeersluis en Blokzijl. Tot 1 januari 2019 geldt een overgangstermijn voor deze keringen. De provincies Flevoland en Overijssel zijn bevoegd om de kering aan te wijzen als regionale kering en besluiten hierover in 2018. Als de waterkerende kunstwerken niet voldoen aan de nieuwe normen, worden de aanpassingen eenmalig betaald vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

De provincie Friesland heeft een binnendijkse kade in Lemmer-Zuid aangewezen als regionale kering. In 2027 moet deze voldoen aan de gestelde norm. In 2018 wordt de beoordeling van de kering in Lemmer-Zuid afgerond en wordt duidelijk welke vervolgstappen nodig zijn.

Gemeente Zeewolde ontwikkelt het Havenkwartier. De primaire kering wordt omgelegd, waarmee een nieuw buitendijks gebied ontstaat. Het buitendijks gebied wordt beschermd door een regionale kering. Door middel van een schutsluis in de primaire kering wordt een extra vaarverbinding aangelegd tussen de polder en het randmeer. In 2018 vindt uitvoering plaats. Het waterschap is hierbij betrokken als vergunningverlener en toekomstig beheerder van de omgelegde primaire kering.

Buitendijkse gebieden in 2018 op orde

In Flevoland zijn vierentwintig buitendijkse gebieden. Deze zijn door de provincie Flevoland aangewezen en genormeerd. Voor tien gebieden zorgt Waterschap Zuiderzeeland dat deze op orde zijn. Acht van de tien gebieden zijn reeds op orde. De Haven Zeewolde, één van de twee gebieden die nog niet voldoen aan de norm, is deels verbeterd. Voor het resterende deel vindt de realisatie in 2018 plaats. De beoordeling van het gebied 'de Eemhof', het andere gebied, wordt in het najaar van 2017



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

vastgesteld. In 2018 is de eerste toetsronde, inclusief verbeteropgave, voor de tien buitendijkse regionale keringen afgerond.

Voor tien gebieden wordt de tweede toetsronde begin 2018 uitgevoerd. Daarnaast worden in 2018 het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen geëvalueerd, waarbij de praktijkervaringen worden betrokken.

Provincie Flevoland heeft in 2017 het nieuwe beleidskader voor buitendijkse waterveiligheid vastgesteld. De provincie heeft de intentie uitgesproken om voor veertien bestaande buitendijkse gebieden de aanwijzing van de regionale keringen te schrappen uit de Verordening voor de fysieke leefomgeving. In deze gebieden is er geen sprake van een provinciaal belang omdat er geen grootschalige, vitale en/of kwetsbare functies aanwezig zijn.

Maatregelen Regionale keringen:

1. Het waterschap maakt voor 2019 afspraken met de provincie over de toekomstige status van de keringen achter de Kadoelerkeersluis die de primaire status verliezen.
2. Waterschap Zuiderzeeland beoordeelt de regionale waterkering bij Lemmer-Zuid uiterlijk in 2018.
3. In 2018 toetst het waterschap de regionale buitendijkse gebieden waarvoor de zorgtaak al is geïmplementeerd aan de provinciale veiligheidsnormen.
4. In 2018 evalueert het waterschap het waterschapsbeleid en de beleidsregels voor de regionale buitendijkse keringen.
5. Het waterschap zorgt ervoor dat alle door de provincie aangewezen regionale buitendijkse keringen in 2018 voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Verordening voor de fysieke leefomgeving Flevoland.

Projecten in de waterkeringen

Startschot onderzoek IJsselmeerdijk

Begin 2018 wordt de beoordeling van de IJsselmeerdijk (dijktraject 8_3) afgerond. Het waterschap heeft de ambitie om zo snel mogelijk na de beoordeling aan de slag te gaan met de versterking, omdat de versterkingsopgave hier het meest urgent is. In 2018 start het waterschap daarom zo snel mogelijk met de voorverkenning voor de IJsselmeerdijk. Dit past bij het slim programmeren van de totale versterkingsopgave. In de voorverkenning worden onder andere de technische mogelijkheden verkend, de ontwikkelingen in de omgeving in beeld gebracht en ramingen en plannings opgesteld. In deze fase wordt de scope vertaald naar concrete project(en). De voorverkenning-fase loopt door naar 2019.

Plannen Drontermeerdijk verder uitgewerkt

De Drontermeerdijk is onderdeel van het project IJsseldelta-Zuid fase 2 en bevindt zich in het effectgebied van de bypass bij Kampen. Met de versterking van de Drontermeerdijk wordt de waterveiligheid van Flevoland bij inzet van de bypass en verwijdering van de Roggebotsluis geborgd. Het Rijk heeft op verzoek van de regio besloten tot versnelde uitvoering van de versterking van de Drontermeerdijk met daarop de N306. Waterschap Zuiderzeeland is hiervoor de uitvoerende partij. De kosten worden door het Rijk betaald. De planuitwerkingsfase loopt door tot medio 2019. Het voorontwerp is opgesteld, het jaar 2018 staat in het teken van onderzoek naar de oplossing bij de spoortunnel, het opstellen van contractdocumenten, de kwaliteitstoetsen vanuit het ministerie en de vergunningen- en planprocedures.



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Een derde leven voor de Knardijk

Na aanleg in de jaren '50 van de vorige eeuw heeft de Knardijk tien jaar water gekeerd. Toen Zuidelijk Flevoland in de jaren '60 droogviel, werd de dijk een compartimenteringskering. Met het vervallen van de status van regionale kering dient een derde levensfase zich aan voor de Knardijk. In 2018 organiseert het waterschap samen met de provincie een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt. In 2017 heeft het waterschap de kaders voor dit proces vastgesteld.

Status kades bepalen

In het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland liggen verschillende kades die soms belangrijk zijn in het voorkomen van wateroverlast. In de huidige situatie zijn de instandhouding en het beheer van de kades echter niet geborgd. In 2018 wordt een voorstel voorgelegd over de toekomstige status van de kades. De aanwijzing van kades als overige keringen is een bevoegdheid van de Algemene Vergadering.

Maatregelen Keringen - Projecten:

1. Waterschap en provincie organiseren in 2018 een maatschappelijk proces om in gesprek te gaan over de nieuwe mogelijkheden die het vervallen van de regionale status met zich meebrengt.
2. In 2018 wordt een besluit genomen over het al dan niet aanwijzen van kades als overige kering.
3. Het waterschap versterkt uiterlijk in 2021 de Drontermeerdijk tot de Revedam.

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel netto lasten programma waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

	REALISATIE 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren	6,9	6,9	7,2	6,7	7,5	7,0
Netto programmalasten	6,9	6,9	7,2	6,7	7,5	7,0

Ten opzichte van het begrotingjaar 2017 neemt de begroting van het programma Waterveiligheid in het jaar 2018 toe met € 0,3 miljoen. Dit komt door extra lasten van het beoordelingsproces keringen, het kwartier maken IJsselmeerdijk en loonontwikkeling en pensioenpremies. Hier tegenover staan lagere lasten door een lagere HWBP-bijdrage en besparingen op de waterkeringen. Het totaal van de netto lasten van het programma Waterveiligheid komt ten laste van de Watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2021 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.



2. PROGRAMMA WATERVEILIGHEID

Tabel mutaties netto lasten programma waterveiligheid jaren 2018-2021 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Netto lasten begroting 2018	7,2	7,2	7,2	7,2
Inflatie en loonontwikkeling		0,1	0,2	0,3
Mutatie kapitaallasten		-	0,2	0,2
Bijstelling bijdrage HWBP		- 0,6	-	- 0,4
Beoordeling primaire keringen		0,2	0,1	- 0,1
Kwartier maken IJsselmeerdijk		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Diversen		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Netto programmalasten	7,2	6,7	7,5	7,0

Investerings

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel investeringsuitgaven van het programma waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Investeringsplan 2018-2021	1,0	0,5	0,2	-
Mutaties na investeringsplan 2018-2021	1,1	-	-	-
Totaal investeringsuitgaven	2,1	0,5	0,2	-

De mutatie in 2018 komt door het naar achteren schuiven van uitgaven van buitendijks en door de nieuw opgevoerde investering fietspad Zwartemeerdijk.

Op het gebied van waterveiligheid wordt in 2018 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen opgesteld voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV worden voorgelegd en welke aan DenH.

Tabel overzicht beslissingsbevoegdheid voor kredietopenstelling in 2018
(bedragen in duizenden euro's)

OMSCHRIJVING INVESTERING	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2018	AV/DENH
Fietspad Zwartemeerdijk	369	369	DenH
Voorverkenningfase Dijktraject 8-3	1.090	1.090	DenH
Totaal investeringsuitgaven	1.459	1.459	



3. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Het waterschap stemt het waterbeheer optimaal af op de gewenste functies en draagt zorg voor goede afwatering en doorstroming in het beheergebied.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schade als gevolg van wateroverlast zo veel mogelijk wordt voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van bodemdaling en klimaatverandering.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Het waterschap wil een robuust watersysteem, waarbij de schades als gevolg van watertekorten zo veel mogelijk worden voorkomen en waarbij geanticipeerd wordt op langetermijneffecten van klimaatverandering.

Doelstellingen

Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

- Het operationeel grondwaterbeheer is op orde.
- Het samenhangende stelsel van watersysteem, gemalen en kunstwerken functioneert goed.
- Het waterschap levert een bijdrage aan het vergroten van de belevingswaarde van het watersysteem.

De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

- Het waterschap werkt continu aan borgen en waar mogelijk vergroten van het waterbergend vermogen van het systeem.
- Het watersysteem voldoet aan de inundatienorm.

De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

- Het waterschap streeft op basis van een kosten-batenafweging naar het zo optimaal mogelijk voorkomen van droogteschade.



3. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

3.2.1 Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld

Schaken op meerdere borden

Nieuwe beheerstrategie voor muskusrattenbeheer in 2018

In 2018 worden de resultaten van de landelijke veldproef muskusrattenbeheer vertaald in een nieuwe beheerstrategie. Dit vindt plaats in een aantal landelijke werksessies met deskundigen. Op dit moment is nog niet te voorzien wat het effect van de te kiezen strategie op de begroting is. Van de in 2017 geteste innovaties blijkt vooral de Clicky-technologie veelbelovend. Proeven met dit op afstand waarnemen van dicht-geslagen muskusrattenvallen worden in 2018 uitgebreid. Daarnaast volgt het waterschap ook de ontwikkelingen van andere innovatieve technieken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan eDNA ([environmental-DNA](#)), een methode om dieren op te sporen via DNA dat achtergelaten wordt in bijvoorbeeld faeces of urine.

Verbeterde werkprocessen dragen bij aan verbeterde uitvoering waterbeheertaken

In de legger ligt vast wat de afmetingen zijn van de watergangen in het beheergebied en wie ervoor verantwoordelijk is. In 2017 is het leggerproces sterk verbeterd. Dit betekent dat we onderdelen van de legger sneller en effectiever kunnen herzien en opnieuw laten vaststellen door middel van openbare procedures. Met name leggeronderdelen van het stedelijk gebied komen daarbij aan de orde. Daarnaast actualiseren we

de meerjarenonderhoudsplannen van de watergangen en de keringen volgens de jaarlijkse procedures. Specifieke aandacht is in 2018 gericht op het baggeren van de zijvaarten. Hier speelt de vraag of het oorspronkelijke aanlegprofiel nog wel het gewenste leggerprofiel is.

Metten en monitoren van waterstanden en debieten

Er is een verbetertraject gestart "Meten en Monitoren". De afgelopen twee jaar heeft daarbij de nadruk gelegen op het verbeteren van het meet- en monitoringsproces met als doel het verhogen en borgen van de gegevenskwaliteit. In 2018 optimaliseren we het meetnet en sluiten we beter aan op de in de organisatie levende informatiebehoefte. Daarnaast worden de offline meetinstrumenten uitgefaseerd en vervangen door online metingen. Deze overgang geldt zowel voor het oppervlaktewater als voor het grondwater en loopt ook door na 2018.

Flexibel peilbeheer als antwoord op veranderende neerslagpatronen

Flexibel peilbeheer is een instrument waarmee steeds vaker optredende periodes van droogte of wateroverschot opgevangen kunnen worden. De mogelijkheden van flexibel peilbeheer worden meegenomen in de pilot 'slim malen' bij gemaal Buma (zie kopje energie en gemalen). Op basis van de resultaten gaan we kijken hoe dit ook bij andere gemalen toegepast kan worden.

Beleid kavelsloten uitgekristalliseerd in 2018

Aangelanden zijn zelf verantwoordelijk voor het op orde houden van de kavelsloten. In de afgelopen jaren heeft het waterschap daarover intensief gecommuniceerd. In 2018 wordt bekeken in hoeverre de huidige werkwijze toereikend is en of er aanvullend beleid nodig is ten aanzien van kavelsloten.



3. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

In verbinding met en participatie van de samenleving

In het bestuursprogramma ligt de ambitie vast om de verbinding met de samenleving te versterken. Op het gebied van beheer en onderhoud heeft het waterschap hier in 2017 concreet invulling aan gegeven met een bewonersinitiatief in Lelystad. Bewoners uit de wijken Waterwijk en De Landerijen in Lelystad maaien zelf de taluds van de watergangen op basis van een overeenkomst met het waterschap. Ook in de 'kop van de NOP' zijn er met een natuurvereniging afspraken gemaakt over het uitvoeren van maaiwerkzaamheden langs de watergangen. Komende jaren zullen we ons blijven richten op dit soort initiatieven die uit de samenleving komen.

Maatregelen Zorgplicht Voldoende water:

1. Het waterschap vult de zorgplicht voor het watersysteem in door de legger actueel te houden en door planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem, de gemalen en de kunstwerken.
2. Jaarlijks voert het waterschap zijn plan uit voor het meten en monitoren van waterstanden en debieten.
3. In 2018 zijn aangelanden zich bewust van het belang van een juiste profilering van sloten en zijn deze in 2021 zodanig op orde dat wateroverlast wordt voorkomen.
4. In 2018 verkent het waterschap de mogelijkheden van flexibeler peilbeheer.
5. Vanaf 2016 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel dat vrijkomt uit watergangen, taluds, plasbermen, dijken e.d. op duurzame en kosteneffectieve wijze kan worden verwerkt.
6. Het waterschap voorkomt graafschade aan de keringen door muskusratten, beverratten en mollen te vangen.
7. Het waterschap zoekt vanaf 2017 naar mogelijkheden om in een deel van ons beheergebied, aangelanden te laten participeren in beheer en onderhoud van het watersysteem. Uiterlijk in 2019 moet duidelijk zijn wat de gewenste manier van werken is.

Doorontwikkeling gebiedsdekkend meetnet en klantvriendelijke regulering grondwater

In 2018 wordt gestart met het optimaliseren van het grondwatermeetnet. Als eerste gebeurt dit voor de TOP Verdrogingsgebieden Schokland, Zuidlob en Oosterwold. Hierbij wordt samengewerkt met de waterschappen Vechtstromen en Drents Overijsselse Delta. Het uiteindelijke doel is een gebiedsdekkend grondwatermeetnet. Hiervoor wordt een ontwerp gemaakt.

Het reguleren van grondwateronttrekkingen is inmiddels ingebed in de reguliere werkprocessen van het waterschap. Het grondwaterbeleid wordt op een aantal punten verbeterd en aangepast. Het uitgangspunt van het nieuwe grondwaterbeleid is de klant zo goed mogelijk te bedienen: duidelijke regels en snellere afhandeling van procedures. Besluitvorming over het herijkte beleid is voorzien in 2018.

Maatregelen Grondwaterbeheer:

1. In 2018 herijkt het waterschap zijn operationeel grondwaterbeleid.

De polder volgens Flevolandse

In 2016 heeft de Algemene Vergadering het "Kader behoud watererfgoed" vastgesteld. Dit betekent dat het waterschap bij zijn onderhoudstaken zorgt voor het behoud van de watererfgoedobjecten. Om ervoor te zorgen dat de kosten van het behoud van het watererfgoed niet te hoog worden, zijn in het watererfgoedkader een aantal pragmatische keuzes gemaakt: "We focussen op de meest waardevolle objecten" en "we behouden niet per se alle objecten van hetzelfde type". In 2018 wordt het watererfgoedobject 'Hevel Kadoelen' gerenoveerd. Daarbij maken we de pomp zichtbaar en plaatsen we een informatiebord.

Voor de Noordoostpolder is het waterschap, samen met gebiedspartners en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, gestart met het koppelen van het unieke 'verhaal van de polder' aan watererfgoed. Doel hiervan is om het water en de geschiedenis meer tastbaar en beleefbaar te maken. Hiervoor zijn in 2017 verhalen opgehaald bij Flevolandse en is gewerkt aan een visie op het vertellen van dit verhaal. Begin 2018 wordt dit project afgerond. In 2018 onderzoeken de betrokken partijen ook nieuwe kansen om dit verhaal te vertellen en waar mogelijk te verbreden naar heel Flevoland. Daarnaast blijft het waterschap het medegebruik van watersysteem en keringen stimuleren door inzet van het Dijk & Waterfonds.

Nieuwe Natuur

De provincie Flevoland is bezig met de realisatie van het Programma Nieuwe Natuur. Het waterschap is hier vanuit zijn reguliere taak (watertoets/vergunningverlening) bij aangesloten. Twee projecten hebben voor het waterschap een meer strategisch belang: de natuurontwikkeling in Noorderwold (Eemvallei) en nabij Schokland. De Algemene Vergadering heeft in 2017 besloten de ontwikkeling van nieuwe natuur aan de zuidkant van Schokland te ondersteunen en een financiële bijdrage te leveren aan waterhuishoudkundige maatregelen. Ten slotte proberen we werk met werk te maken door vanuit ons programma natuurvriendelijke oevers een bijdrage te leveren aan het programma Nieuwe Natuur, bijvoorbeeld het project 'Grote Trap' in Zuidelijk Flevoland, dat in 2018 afgerond wordt.

Maatregelen Belevingswaarde:

1. Het waterschap stimuleert het medegebruik van het watersysteem en keringen door inzet van het Dijk & Waterfonds.
2. In 2020 wordt het kader voor beheer en onderhoud van cultuurhistorische objecten geëvalueerd.

Op alle fronten verduurzaamt het waterschap het energieverbruik van de gemalen

Duurzaam malen is het kernbegrip voor onze gemalen in 2018. De doelen en maatregelen om dit in te vullen zijn vastgelegd in het 'Masterplan Duurzame Energie'. Op verschillende manieren zetten we in 2018 stappen om het energieverbruik van onze gemalen te verduurzamen.

Bij de gemalen Wortman, de Blocq van Kuffeler en Lovink worden in 2018 zonnepanelen gerealiseerd. Gemaal Vissering ondergaat de komende jaren een grootscheepse renovatie. We dagen de markt daarbij uit om onze doelen voor duurzaamheid te realiseren.

Bij gemaal Vissering gaan we ook kijken of we koude kunnen leveren aan de industrie in de omgeving. Bij gemaal Colijn wordt in samenwerking met omliggende agrariërs gekeken naar mogelijkheden om een windpark aan te leggen. Bij gemaal de Blocq van Kuffeler wordt met partners in het gebied gekeken of er mogelijkheden zijn om energieneutraal te worden. In lijn met het bestuursprogramma willen we hierbij op een participatieve manier met de omgeving zoeken naar mogelijkheden om de bemaling energieneutraal te maken.



Verder loopt bij gemaal Buma een pilot waarbij door slim te malen en door slim energie in te kopen kosten bespaard kunnen worden. Ook leveren we een bijdrage aan duurzaamheid doordat we een betere balans tussen vraag en aanbod op het stroomnetwerk realiseren. Bij de gemalen Lovink en Colijn worden ten slotte bemalingsprocessen gemonitord ook met het doel om het bemalingsregime te verduurzamen.

3.2.2 De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt

Gebiedsconsultatie rond bodemdaling krijgt vervolg

Wateroverlast is een belangrijk thema voor het waterschap. Met name in het bodemdalingsgebied in de Noordoostpolder ligt een complexe opgave. Het waterschap werkt hieraan via twee sporen. Voor het korte termijnspoor is in 2018 besluitvorming voorzien over het uitvoeren van een maatregelen waarmee de kans op wateroverlast kan worden beperkt.

Daarnaast wordt in het gebiedsproces ingezet op een lange termijn-oplossing. In de afgelopen jaren stond dit gebiedsproces vooral in het teken van het informeren van betrokkenen over bodemdaling en de gevolgen die dat heeft voor de gebruiksmogelijkheden. Nu is er een nieuwe fase van start gegaan waarin, naast de korte termijn maatregel, de geleidelijke aanpassing in het landgebruik centraal staat. Nadat het waterschap een besluit heeft genomen over de korte termijnmaatregel, zal het waterschap een rol in het gebiedsproces blijven spelen door het uitvoeren van onderzoek naar de vernatting die door agrariërs wordt ervaren en als inhoudelijk adviseur bij de transitie naar een passend landgebruik.

Van 2016 tot 2020 loopt de pilot Spaarwater. In deze pilot verkent het waterschap in nauwe samenwerking met provincie, kennisinstellingen en enkele Flevolandse agrariërs of bodemdaling is af te remmen met innovatieve en waterbesparende drainagetechnieken. De pilot is gestart op twee locaties: het landbouwgebied ten zuidwesten van Emmeloord en in Zuidelijk Flevoland. In 2018 richt de pilot Spaarwater zich vooral op het meten, monitoren en inregelen van de aansturing van de drainagesystemen.

Maatregelen Wateroverlast:

1. Het waterschap heeft en houdt zicht op de kans op wateroverlast.
2. Om lokale wateropgaven op te lossen en bodemdalingsgebieden op de korte termijn te optimaliseren: afwegen, plannen en uitvoeren van technische maatregelen tot een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau (MKBA).
3. In bodemdalingsgebieden draagt het waterschap middels onderzoek en advies bij aan het op lange termijn realiseren van de transformatie naar passend landgebruik en passende normen.

Met gebiedspartners (o.a. binnen het [Actieplan Bodem en Water](#)) werkt het waterschap de komende jaren aan bewustwording over de omvang en consequenties van bodemverdichting, o.a. voor de waterbergende functie van de bodem. Zowel landelijk als in Flevoland lopen hiervoor verschillende initiatieven om kennis gericht op het verbeteren van de bodemkwaliteit te ontwikkelen en te verspreiden. Daarbij richten we ons zowel op de agrariërs zelf als op het agro-bedrijfsleven. Het komende jaar blijft het waterschap met deze partijen hierop inzetten en vergroot het waar mogelijk het kennisnetwerk.

Mede in het kader van de uitwerking van de Deltabeslissing ruimtelijke adaptatie voert het waterschap in de komende twee jaren een brede watersysteemverkenning uit om het inzicht over het functioneren van het watersysteem te vergroten. In een aantal stappen en met oog voor toekomstige ontwikkelingen onderzoeken we hoe we het watersysteem verder kunnen optimaliseren en klimaatbestendig kunnen maken. Naast kennisontwikkeling gaan we de komende jaren door met het aanleggen van duurzame oevers. Deze leveren een positieve bijdrage aan het waterbergend vermogen van het watersysteem. Afhankelijk van de resultaten en inzichten kan hier een maatregelenprogramma uit voortkomen.

Maatregelen Waterberging:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Het waterschap stimuleert agrariërs om via duurzaam bodembeheer het waterbergend vermogen op de landbouwkavel te behouden of te vergroten.

3.2.3 De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt

Zuinige en optimale waterverdeling

Het huidige wateraanvoerbeleid wordt geactualiseerd en verbreed naar beleid voor waterbeschikbaarheid en gaat over het vraag en aanbod van zoetwater. Dit beleid zal onder andere invulling geven aan de landelijke deltabeslissing. In 2018 vindt een bestuurlijke discussie plaats over de herijking. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een onderzoeksagenda voor de langere termijn.

In reguliere situaties treft het waterschap maatregelen om te voorzien in een goede waterkwaliteit en voldoende water. Nu het windmolenpark bij de Westermeerdijk is gerealiseerd kan de aanleg van de permanente hevel Westermeerdijk van start. Begin 2018 wordt dit project gerealiseerd. De hevels hebben als doel de waterkwaliteit in het gebied achter de Westermeerdijk te verbeteren. Dit is nodig voor de intensieve tuinbouw en bollenteelt die daar nu plaatsvindt.

In de tussentijd werkt het waterschap continu aan het optimaliseren van het watersysteem. De Algemene Vergadering heeft eind 2016 besloten tot het uitvoeren van de businesscase 'optimaliseren waterinlaat'. Door het inlaten van water verdergaand te automatiseren kan het waterschap beter sturen op de vraag en aanbod van zoetwater. De voorbereidingen voor de uitrol hiervan zijn gestart, zodat in 2018 de uitvoering in het veld plaats kan vinden. Het idee is om door optimalisatie van het waterinlaatsysteem de waterinlaat te beperken waardoor er ook minder water uitgemalen hoeft te worden. Dit levert een energiebesparing, maar ook een waterbesparing op en daarmee ook een kostenbesparing.

Maatregelen Droogteschade:

1. Het waterschap ontwikkelt in 2018 het beleid voor waterbeschikbaarheid over vraag en aanbod van zoetwater.



3. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende Water verbonden zijn.

Tabel Netto lasten programma Voldoende water (in miljoenen euro's)

	REALISATIE 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Watersysteem op orde en waterpeil juist ingesteld	19,7	19,0	19,1	19,3	19,9	19,4
De kans op wateroverlast in het beheergebied is beperkt	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
De kans op watertekort in het beheergebied is beperkt	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Netto programmalasten	20,3	19,4	19,6	19,8	20,4	19,9

Ten opzichte van het begrotingsjaar 2017 neemt de begroting van het programma Voldoende Water in het jaar 2018 toe met € 0,2 miljoen. Dit komt door extra lasten van de versnelde aanleg van de duurzame oevers en loonontwikkeling en pensioenpremies. Hier tegenover staan lagere lasten voor de MJOP's, de taakstelling bij het watersysteem en lagere energieprijzen. Het totaal van de netto lasten van het programma Voldoende Water komt ten laste van de watersysteemtaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2021 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel Netto lasten programma Voldoende water Jaren 2018-2021 (in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Netto lasten begroting 2018	19,6	19,6	19,6	19,6
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	0,9
Mutatie kapitaallasten		-	- 0,2	0,5
Actualisatie MJOP's		0,1	-	-
Besparingen Masterplan Duurzame Energie		-	-	- 0,4
Actualisatie duurzame oevers		- 0,1	0,5	- 0,6
Diversen		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Netto programmalasten	19,6	19,8	20,4	19,9

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel Investeringsuitgaven programma Voldoende water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Investeringsplan 2018-2021	4,3	8,6	5,9	0,2
Mutaties na investeringsplan 2018-2021	- 0,7	- 3,2	2,7	2,0
Totaal investeringsuitgaven	3,6	5,4	8,6	2,2

De mutaties op het Investeringsplan 2018-2021 komen hoofdzakelijk door het naar achteren schuiven van een aantal investeringen.

Voor het programma Voldoende Water wordt in 2018 volgens het investeringsplan ook een aantal uitwerkingsvoorstellen voor de feitelijke kredietopenstelling van investeringen opgesteld. Conform artikel 7 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie is in onderstaande tabel weergegeven welke uitwerkingsvoorstellen aan de AV zullen worden voorgelegd en welke aan het college van DenH.



3. PROGRAMMA VOLDOENDE WATER

Tabel Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2018 (bedragen in duizenden euro's)

OMSCHRIJVING INVESTERING	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2018	AV/DENH
Renovatie pompinstallatie gemaal Vissering	9.089	8.489	AV
Verruimen/vernieuwen wegduikers 2018	186	186	DenH
Aankoop grond duurzame oevers 2018	164	164	DenH
Renovatie stuwen Lelystad	67	67	DenH
Upgraden peilbeheer 'slimme bemaling'	47	47	DenH
Pompinstallatie Steven Rippen	168	168	DenH
Vervangen installatie gemaal Wortman	225	225	DenH
Elektrische installatie gemaal Buma FO 1 t/m 3	485	485	DenH
Renovatie en automatisering hevel Kadoelen	264	264	DenH
Vernieuwen stuwputten wateraanvoer 2018	59	59	DenH
Loswal Espelervaart	56	56	DenH
Stuw ST2463 en ST2452 Zeewolde	78	78	DenH
Totaal investeringsuitgaven	10.888	10.288	

In het bovenstaande overzicht is rekening gehouden met de votering van een voorbereidingskrediet voor de renovatie van de pompinstallatie van gemaal Vissering.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Beoogd effect

Goede kansen voor flora en fauna

Het beheergebied van het waterschap biedt goede leef-, verblijf- en voortplantingsmogelijkheden voor de inheemse aquatische flora en fauna.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

De chemische toestand van de oppervlaktewateren vormt geen belemmering voor ecologie en gebruiksfuncties van water.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Het afvalwatersysteem is robuust, het beheer is doelmatig en het systeem is duurzaam ingericht.

Doelstellingen

Goede kansen voor flora en fauna

- De inrichting en het beheer van de watergangen in Flevoland zijn gericht op het tegengaan van vestiging en verspreiding van exoten. De nadruk ligt hierbij op invasieve exoten.
- In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van KRW ecologische doelen afgeleid.³

- In 2021 is de visserij op aal in het beheergebied van het waterschap verduurzaamd.
- Om effecten op de zuurstofhuishouding te voorkomen, wordt maaisel dat vrijkomt bij het beheer en onderhoud van het natte profiel van de watergangen zo snel mogelijk uit de watergang verwijderd.
- Uiterlijk in 2021 heeft het waterschap de inrichtingsmaatregelen uitgevoerd die nodig zijn om de regionaal vastgestelde KRW-doelen voor de ecologische waterkwaliteit van oppervlaktewaterlichamen te bereiken.

Goede oppervlaktewaterkwaliteit

- Alle oppervlaktewateren in het beheergebied voldoen aan de nationale en Europese normen voor chemische waterkwaliteit en aan de regionale doelen voor fysische chemische parameters.
- De binnendijkse zwemwaterlocaties binnen het beheergebied van het waterschap voldoen aan de eisen van de Europese zwemwaterrichtlijn.
- In 2019 is bekend in hoeverre bacteriën die resistent zijn voor antibiotica voorkomen in de watersystemen in Flevoland en of ze gevolgen hebben voor de waterkwaliteit.
- In 2019 zijn voor de oppervlaktewateren die niet vallen onder het regime van de KRW regionale doelen afgeleid voor de fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.³
- In 2021 is bekend of microplastics een bedreiging vormen voor de waterkwaliteit in Flevoland.

³ In de bestuursrapportage 2017 is gemeld dat het afleiden van de doelen naar verwachting tot 2021 zal duren. Hiermee is de doelstelling uit het WBP niet meer actueel. Dit wordt meegenomen bij de eerstvolgende herziening/actualisatie van het WBP.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

- In 2021 is er – waar kansrijk – een structurele samenwerking tussen producenten, gebruikers, provincie, waterschap en onderzoeks-instituten, gericht op het beperken van emissies van geneesmiddelen voor mens en dier en andere probleemstoffen.
- Waterschap Zuiderzeeland faciliteert de uitvoering van het Actieplan Bodem en Water en levert daarmee een bijdrage aan de door LTO nagestreefde 80% reductie van de emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten.

Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

- De afvalwaterketen is doelmatig en efficiënt.
- De emissies vanuit het afvalwatersysteem voldoen aan de lozings- en milieueisen zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit milieubeheer.
- De hydraulische en de biologische capaciteit van het afvalwatersysteem zijn op orde.
- Duurzaam omgaan met energie en grondstoffen aanwezig in het afvalwatersysteem en klimaatbestendige inrichting.
- Het beheer van het afvalwatersysteem is op orde.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Hieronder wordt beschreven hoe het waterschap de gewenste programmadoelen gaat realiseren.

4.2.1 Goede kansen voor flora en fauna

Op schema met aanleg duurzame oevers en aanleg vispassage

De aanleg van duurzame oevers draagt bij aan de verbetering van de structuurdiversiteit en vergroot de waterberging. Inmiddels is er bijna 600 km duurzame oever aangelegd. Het waterschap ligt daarmee op schema voor het halen van de doelstelling van de Kaderrichtlijn Water. Deze doelstelling is dat uiterlijk in 2021 langs alle tochten 40% duurzame oevers zijn aangelegd. In de periode 2018 tot en met 2021 legt het waterschap in dit kader 106 km duurzame oever aan. Voor de aanleg is een POP-subsidie beschikbaar van € 4,4 miljoen over de periode 2017-2021. Voor 2018 staat de aanleg van 30 kilometer gepland. Daarnaast loopt een deel van de uitvoering van de in 2017 aan te leggen oevers door tot begin 2018.

Om de vismigratiemogelijkheden tussen het IJsselmeer en de polder te verbeteren wordt tegelijkertijd met de renovatie van gemaal Vissering een vispassage aangelegd. De vispassage wordt gerealiseerd in samenwerking met Rijkswaterstaat. Met Rijkswaterstaat is onlangs een overeenkomst gesloten over een bijdrage van 50% aan de kosten met een maximum van € 275.000,-. De daadwerkelijke kosten van de vispassage volgen later in het project renovatie gemaal Vissering. De start van de realisatie van de vispassage is voorzien in 2018 en oplevering in 2021.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

Ook in het Weerwater en de Noorderplassen in Almere moeten maatregelen worden genomen voor de Kaderrichtlijn Water. De structuurdiversiteit in beide plassen moet worden vergroot. In het eerste stroomgebiedsbeheerplan zijn de maatregelen benoemd, maar tot nu toe zijn de maatregelen niet uitgevoerd. In de voorbereidingen van het nu geldende stroomgebiedsbeheerplan is opnieuw gekeken naar de noodzakelijke maatregelen in beide plassen. De gemeente Almere heeft zich verplicht om samen met het waterschap en de provincie per plas een plan van aanpak op stellen voor de uit te voeren maatregelen. De gemeente en het waterschap zijn in gesprek over de bekostiging van de maatregelen, waarbij ook gekeken wordt naar subsidiemogelijkheden. In deze meerjarenbegroting zijn nog geen kosten opgenomen voor de betreffende maatregelen. In 2018 zal hier duidelijkheid over komen.

Maatregelen Kaderrichtlijn Water:

1. Uiterlijk 2021 legt het waterschap, al dan niet in samenwerking met gebiedspartijen, 40% natuurvriendelijke en/of duurzame oevers aan langs de waterlichamen 'tochten' in Flevoland.
2. Uiterlijk 2021 legt het waterschap een vispassage aan voor soorten die van de rijkswateren naar de Noordoostpolder trekken.
3. Voor 2020 inventariseert het waterschap hoe de vismigratie tussen de rijkswateren en Flevoland verder is te verbeteren en programmeert waar nodig maatregelen.
4. Voor 2019 onderzoekt het waterschap hoe de vismigratie binnen de polders verder kan worden verbeterd om de KRW-doelstellingen voor vis te bereiken en neemt uiterlijk 2021 de noodzakelijke maatregelen.

Inventarisatie plaagsoorten van start

Invasieve plant- en diersoorten (exoten) kunnen inheemse soorten verdringen wat kan leiden tot overlast in het waterbeheer. Het

waterschap is daarom vorig jaar gestart met het verstrekken van informatie over de gevolgen van het bewust en onbewust uitzetten van exotische dieren en planten. In 2017 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden naar het voorkomen van exoten in het beheergebied. Daarbij wordt in beeld gebracht welke van deze soorten om een aanpak vragen en wordt een eerste inventarisatie uitgevoerd van mogelijke maatregelen om verspreiding tegen te gaan. De resultaten worden eind 2017 verwacht. Vervolgens worden vanaf 2018 mogelijke maatregelen in beeld gebracht. De uitvoering van maatregelen is nog niet gepland. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit heeft onlangs bouwstenen aangeleverd voor het bepalen van een strategie voor eliminatie en beheer van deze soorten. Het waterschap gaat na hoe deze bouwstenen kunnen bijdragen aan de aanpak.

Maatregelen Exoten:

1. Uiterlijk 2018 onderzoekt het waterschap met welke inrichtings- en beheermaatregelen de vestiging en verspreiding van exoten zo veel mogelijk kan worden beperkt.
2. Vanaf 2016 gaat het waterschap het bewust en onbewust uitzetten van exoten en de verspreiding ervan zoveel mogelijk tegen.

Afleiden doelen overige wateren vordert gestaag

In het Waterbeheerplan is opgenomen dat het waterschap samen met betrokken partners doelen afleidt voor niet-KRW-waterlichamen. Inmiddels zijn conceptdoelen geformuleerd voor het stedelijk water van Lelystad, Zeewolde en Almere én voor dertien wateren in beheer bij onze natuurpartners. Naar verwachting zullen de conceptdoelen voor de overige 55 (niet-KRW) wateren worden opgesteld in de periode tot 2021. Aan het eind van het totale traject worden alle geformuleerde doelen in perspectief geplaatst en waar nodig in lijn met elkaar gebracht.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

De provincie Flevoland stelt uiteindelijk de doelen voor het overig water in Flevoland vast.

Maatregelen Overige wateren:

1. In de periode tot en met 2021 leidt het waterschap, samen met de betrokken gebiedspartners, voor niet-KRW-waterlichamen doelen af voor regionale (ecologische) en fysisch-chemische parameters, inclusief nutriënten.

Initiatieven op het gebied van biomassa komen van de grond

In het kader van de ambities op het gebied van energie en grondstoffen lopen er inmiddels diverse initiatieven op het gebied van omzetten van biomassa. Landschapsbeheer Flevoland, Hogeschool Aeres en het waterschap starten in 2018 een pilot voor hergebruik van maaisel in het gebied rond de Wisentweg. Daarnaast hebben zowel Landschapsbeheer als het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC) een POP3-subsidieaanvraag ingediend. Het gebruik van maaisel als bodemverbeteraar is onderdeel van de aanvraag. Het FAC onderzoekt hoe een groenblauwe dienst “duurzaam slootkantbeheer” in Flevoland met gemotiveerde ondernemers kan worden opgezet in het kader van het agrarisch natuurbeheerplan Flevoland. Het waterschap is bij deze ontwikkelingen aangesloten.

In 2017 is er een pilot uitgevoerd op bioraffinage via een installatie die brandnetels en waterplanten omzet. De eiwitten en vezels van waterplanten en brandnetels zijn getest op het gebruik als varkensvoer of papiervezel. De installatie wordt momenteel ook op meerdere locaties in Europa getest. De resultaten van het onderzoek worden in de winter '17/'18 geanalyseerd en als businesscase gepresenteerd. In het kader van de ambities over grondstoffenwinning werkt het waterschap een

case uit naar duurzame waardevolle opbrengsten (value case) van biomassa (onder andere maaisel) als grondstof. Biomassa is een van de vijf potentieel waardevolle grondstoffen die het waterschap tot zijn beschikking heeft.

Maatregelen Beheer en onderhoud:

1. Voor 2018 onderzoekt het waterschap hoe het maaisel, dat in landelijk gebied vrijkomt uit het natte profiel van de watergangen, zo snel mogelijk kan worden verwijderd.

4.2.2 Goede oppervlaktewaterkwaliteit

Aan de slag met verbetering waterkwaliteit

Het waterschap intensificeert de komende jaren de activiteiten op het gebied van de chemische waterkwaliteit. Met het intensiveren van de aanpak leggen we een stevige basis voor het oplossen van de opgaven die we hebben en geven we uiting aan het voorzorgsbeginsel.

Kennisvermeerdering en bewustwording rode draad in aanpak nieuwe stoffen

De afgelopen jaren is geconstateerd dat de waterkwaliteit in Nederland niet op orde is en dat er extra maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteit op orde te brengen. In het najaar van 2017 is daarom besloten om hier de komende jaren extra inzet op te plegen. Het gaat hierbij onder meer om de zogenaamde “nieuwe stoffen” (medicijnresten, zwerfafval/microplastics en antibioticaresistentie) die in steeds grotere mate voorkomen in het oppervlaktewater. Het waterschap voert zelf onderzoek uit naar de aanwezigheid van medicijnresten in oppervlaktewater en naar de bronnen van medicijnresten en is ook



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

betrokken bij landelijk onderzoek op dit onderwerp. Op landelijk niveau is het waterschap ook betrokken bij de ketenaanpak geneesmiddelen. Daarnaast participeert het waterschap in onderzoek door kennisinstituten naar antibioticaresistentie.

Het creëren van bewustwording over stoffen die niet thuishoren in het water, is een rode draad in de aanpak. Het waterschap geeft voorlichting door middel van berichten op de eigen website die we delen via social media. Daarnaast gaan we samen met ketenpartners (huisartsen, apothekers en ziekenhuizen, gemeenten, onderzoeksinstituten) in de regio na welke bronmaatregelen er kunnen worden genomen om te voorkomen dat medicijnresten en (micro)plastics in het oppervlaktewater terechtkomen. Dit zetten we de komende jaren door en we intensiveren deze aanpak. Kansen die zich hierbij voordoen voor het inzetten van bronmaatregelen, worden zo veel mogelijk benut.

Maatregelen Chemische oppervlaktewaterkwaliteit:

1. Uiterlijk eind 2018 implementeert het waterschap nieuwe prioritaire stoffenrichtlijn in het monitoringsprogramma.
2. Uiterlijk 2018 inventariseert het waterschap het vóórkomen van resistente bacteriën en relevante emissiebronnen van resistente bacteriën in zijn beheergebied.
3. Uiterlijk 2020 inventariseert het waterschap het vóórkomen van microplastics, relevante emissiebronnen van microplastics en risico's in zijn beheergebied.
4. Voor 2019 inventariseert het waterschap het voorkomen van geneesmiddelen voor mens en dier en relevante emissiebronnen van geneesmiddelen voor mens en dier in zijn beheergebied.
5. Uiterlijk 2021 verkent het waterschap in samenwerking met producenten, voorschrijvers en gebruikers de kansrijkheid van

maatregelen om de emissies van geneesmiddelen voor mens en dier te verminderen.

6. Het waterschap zet gedurende de planperiode in op het terugdringen van zwerfvuil in en langs het water.
7. Samen met milieuorganisaties activiteiten uitvoeren om bij bedrijven en bewoners bewustzijn te creëren van stoffen die niet in het water thuishoren (vet, microplastics).

Intensivering activiteiten Actieplan Bodem en Water Flevoland

In het oppervlaktewater worden regelmatig te hoge concentraties aan gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten geconstateerd. Een belangrijke oorzaak hiervan is bodemverdichting, waardoor het waterbergend vermogen afneemt en gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten meer afspoelen naar het oppervlaktewater. Het waterschap heeft daarom besloten de komende jaren extra middelen vrij te maken voor het terugdringen van emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten naar het oppervlaktewater. Dit vindt voor een belangrijk deel gezamenlijk met de provincie en agrariërs plaats in het Actieplan Bodem en Water.

Voor agrarische emissies is het van belang om het 'peloton' van agrarische ondernemers in beweging te krijgen, d.w.z. het stimuleren van agrarische ondernemers in het nemen van emissiebeperkende maatregelen. Voor agrarische emissies zet het waterschap in op:

- het uitvoeren van adviesbezoeken aan agrarische bedrijven (inclusief nul- en controlemeting en erfemissiescans);
- adviseren over vermindering van emissies én mogelijkheden tot verbetering van de bodemkwaliteit (o.a. metingen Spaarwater);
- instellen van een helpdesk c.q. loket agrarische emissies;
- extra demodagen over bodem en water;



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

- extra gastcolleges op middelbaar en hoger agrarisch onderwijs;
- gebiedsgerichte aanpak door uitvoering van pilots op knelpunten in het gebied, gericht op water- en bodemmaatregelen (in totaal drie pilots);
- extra inzet op akkerrandenbeheer.

Activiteiten die in dit kader reeds gestart zijn en door zullen lopen zijn:

- het uitvoeren van een gebiedsgerichte pilot rond de Onderduikerstocht;
- het project Spaarwater;
- het project Schoon erf Schone Sloot (bollenteelt);
- het project biomassa (bodemverbetering);
- het project [Zicht op Bodemstructuur](#);
- het intensivering van de samenwerking met het agro-bedrijfsleven;
- het organiseren van demo- en netwerkbijeenkomsten.

In 2014 is gestart met het project 'water- en stoffenbalans'. De doelstelling is zicht te krijgen op de bijdrage van verschillende bronnen aan de nutriëntenbelasting. Na enkele jaren intensief monitoren in de pilot-gebieden Piet Oberman en Meeuwentocht, wordt dit jaar een water- en stoffenbalans opgesteld. De resultaten zijn begin 2018 bekend. Op basis van de resultaten wordt nagegaan of het zinvol is om ook voor andere deelgebieden van het beheergebied water- en stoffenbalansen op te stellen.

Verder zet het waterschap in op het agenderen van de problematiek van nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelen op nationaal en internationaal niveau. Bijvoorbeeld via diverse themagroepen en werkgroepen en commissies van de Unie van Waterschappen.

Maatregelen Nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen:

1. Het waterschap agendeert de problematiek rondom nutriënten, gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen via de Unie van

Waterschappen en Bureau Brussel op nationaal en Europees niveau.

2. Via het Actieplan Bodem en Water Flevoland voert het waterschap in samenwerking met de sector kansrijke en effectieve maatregelen uit om de emissies van nutriënten en gewasbeschermings- en onkruidbestrijdingsmiddelen te beperken.
3. Voor 2021 stelt het waterschap water- en nutriëntenbalansen op voor de verschillende afdelingen in de Noordoostpolder en Zuidelijk en Oostelijk Flevoland.

Naar dertien zwemwaterlocaties in beheergebied Waterschap Zuiderzeeland

Het waterschap monitort twaalf zwemwaterlocaties in het beheergebied zoals afgesproken in de zwemwaterrichtlijn. Alle zwemwaterlocaties hebben een goede zwemwaterkwaliteit. De zwemwaterlocatie Netl Park bij Kraggenburg voldeed in 2016 niet aan de waterkwaliteitseisen en is om die reden opnieuw ingericht. Flevonice is in 2017 door de provincie aangewezen als officiële zwemwaterlocatie. De zwemwaterlocatie Larserbos nabij Lelystad is nog in onderzoek en zal op zijn vroegst in 2019 door de provincie worden aangewezen als zwemwaterlocatie. De zwemwaterrichtlijn zegt niets over blauwalg. Als er blauwalg aanwezig is in zwemwater, wordt er vanzelfsprekend een waarschuwing of negatief zwemadvies gegeven door de provincie, ook al voldoet de locatie aan alle eisen van de richtlijn.

Maatregelen Zwemwater:

1. Aan de hand van zwemwaterprofielen volgt het waterschap de zwemwaterkwaliteit en neemt zo mogelijk maatregelen om de waterkwaliteit op de zwemwaterlocaties te verbeteren.
2. Het waterschap monitort de zwemwaterkwaliteit op potentiële zwemwaterlocaties en adviseert de provincie hierover.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

4.2.3 Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht

Afvalwater, rioolgemalen en regenwater

Naar integrale (afval)waterplannen

Op grond van de eerder uitgevoerde optimalisatiestudies, de bestaande VGRP's (Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan) en het Transport- en Zuiveringsplan werken we als waterschap nu toe naar gemeentelijke (afval)waterplannen. Voor de gemeente Almere is een dergelijk plan gemaakt in 2017, met een bredere scope dan alleen afvalwater. Er wordt gewerkt aan een (afval)waterplan voor de gemeente Noordoostpolder. Als waterschap hanteren we het Transport- en Zuiveringsplan als ons vertrekpunt en in de komende jaren werken we aan uitvoering van dit plan. De voortgang wordt jaarlijks gemonitord.

Verdergaande samenwerking in de SAF

In 2017 is binnen de SAF (Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland) onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om meer te bereiken op de 3K's (kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten). Hieruit is naar voren gekomen dat de doelen het beste kunnen worden bereikt door intensief samen te werken in een regionaal rioolgemalen- en persleidingenteam. Daarnaast wordt de grens voor het transport van afvalwater verlegd, waardoor het waterschap volledig verantwoordelijk wordt voor het beheer en onderhoud van de hoofdrioolgemalen. Er wordt dan ook gestopt met de financiële verrekening met gemeenten voor het transport van het afvalwater. Het voordeel voor het waterschap is dat er, in lijn met het Transport- en Zuiveringsplan, meer grip wordt gekregen op de werking van het transportstelsel en daarmee op de aanvoer van het afvalwater op de AWZI's. In 2018 zal dit beleid geïmplementeerd worden. Dit houdt in dat er gezamenlijk afspraken gemaakt worden over de vorming van

het rioolgemalen- en persleidingenteam dat vervolgens aan de slag gaat met het realiseren van de beoogde doelen. Ook zal de gemeente Urk twee hoofdrioolgemalen aan Waterschap Zuiderzeeland overdragen.

Afvalwater buitengebied in 2018

In de eerste helft van 2018 vindt een bestuurlijke discussie plaats over de evaluatie en mogelijke toekomstrichtingen voor het beleid van het afvalwater in het buitengebied. Ideeën en wensen van bewoners en bedrijven op het gebied van afvalwater in het buitengebied worden hierin meegenomen, evenals de evaluatie van het huidige IBA-beleid en de afweging centraal/decentraal zuiveren. Op basis van deze discussie wordt nieuw beleid opgesteld.

Nieuw regenwaterbeleid in 2018

In 2018 stelt het waterschap een nieuw regenwaterbeleid op. De regenwaterprojecten in Almere en Zeewolde dienen hiervoor als input. Op basis van de opgedane kennis worden gedragsregels opgesteld. Mogelijk dat er nog aanvullende onderzoeken worden uitgevoerd om het effect van maatregelen te optimaliseren. Dit zal dan waarschijnlijk na 2018 plaatsvinden.

Verwijderingsrendementen geneesmiddelen AWZI's

In een landelijke hotspotanalyse van de AWZI's brengen de waterschappen (STOWA) in beeld op welke locaties de waterkwaliteit wordt beïnvloed door restanten van geneesmiddelen in gezuiverd afvalwater. Deze hotspotanalyse wordt uitgevoerd in het kader van de nationale Ketenaanpak Medicijnresten. De resultaten van de analyse worden binnenkort verwacht. Wel is al duidelijk dat binnen het gebied Rijn-Oost een aantal zuiveringen hoog op de ranglijst komen te staan wat betreft de beïnvloeding van de waterkwaliteit. Het is belangrijk dat we weten



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

hoe de zuiveringen nu presteren op het gebied van verwijderingsrendement van medicijn(rest)en. Zo kunnen we bepalen bij welke zuiveringen maatregelen genomen moeten worden. Daarom wordt op Rijn-Oost-niveau een onderzoek gestart naar het zuiveringsrendement van medicijnen en organische microverontreinigingen per type AWZI. Daarbij wordt ook gekeken of het zuiveringsrendement te verbeteren is door optimalisatie in de bedrijfsvoering. In 2018 worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.

Maatregelen Robuust afvalwatersysteem:

1. Het waterschap stelt in de periode tot en met 2021 samen met gemeenten integrale plannen op over (afval)water in stedelijk gebied.
2. Uiterlijk in 2018 brengt het waterschap de kosten en baten van de verwijdering van nutriënten en medicijnresten op de AWZI's in beeld.
3. Het waterschap stelt in 2018 beleidsregels op voor gebiedsgericht beleid in het buitengebied en voor de afweging centraal/decentraal zuiveren bij nieuwe ontwikkelingen.

Beheer water

Zuiveringen in beheer

Uit de in 2016 verschenen bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer is gebleken dat Waterschap Zuiderzeeland de hoogste zuiveringsprestaties had in Nederland. De verwachting is dat de zuiveringsprestatie ook in 2018 hoog blijft. Wel is de aangeleverde vuillast de afgelopen jaren sneller toegenomen dan verwacht. Dit leidt ook tot verhoging van exploitatiekosten. Deze groei heeft eveneens invloed op de (rest) capaciteit van AWZI's en de planning van benodigde uitbreidingen. Eind 2017/ begin 2018 voeren we een studie uit naar een deelstroom-behandeling op AWZI Dronten.

Op weg naar verbeterd inzicht persleidingen

Het waterschap heeft steeds vaker te maken met calamiteiten op en rond persleidingen en omleggingen. Parallel aan het traject van strategisch assetmanagement participeert het waterschap in een landelijk onderzoek naar de toestand van persleidingen. Het onderzoek is uitgevoerd met een zogenaamde 'intelligent pig'; een meetinstrument waarmee de conditie en restlevensduur van leidingen in beeld worden gebracht. Ook wordt een onderhouds- en beheerplan persleidingen opgesteld waarin (op basis van het uitgangspunt van risicogestuurd onderhoud) maatregelen gepland worden op het gebied van inspecties, reinigingen, onderhoud en vervangingen. De resultaten van het onderhouds- en beheerplan persleidingen en het onderzoek naar de conditie van leidingen leveren een bijdrage aan een meerjarendoorkijk m.b.t. persleidingen in het beheergebied. In 2018 ontvangt het bestuur hierover een voorstel.

Ephyra in gebruik

De Ephyra-installatie op de AWZI Tollebeek wordt eind 2017 in gebruik genomen. Effecten op het zuiveringsproces en de slibontwateringsprestaties worden in de eerste helft van 2018 duidelijk. De periode erna staat in het teken van optimalisatie voor een zo goed mogelijk resultaat: slibreductie en biogas. Ook gaan we in 2018 en de jaren daarop experimenteren met de terugwinning van fosfaat. Voor de totale optimalisatie wordt rekening gehouden met een periode van twee jaar. Met de introductie van Ephyra gaan we het slib van de AWZI Lelystad vergisten op de AWZI Tollebeek. Slib ontwateren op de AWZI Lelystad wordt daarmee overbodig. Het slib hoeft slechts te worden ingedikt. Op AWZI Lelystad is daarom al één slibstraat aangepast. Na bewezen betrouwbaarheid van Ephyra wordt eind 2018 ook de tweede slibstraat aangepast. Met de realisatie van Ephyra en de nieuwe warmtekracht-



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

koppeling en energiezuinige slibontwatering, is de AWZI Tollebeek de eerste energiefabriek van Waterschap Zuiderzeeland.

Discrepantie: op weg naar een eerlijke kostenverdeling

In de afgelopen jaren is gebleken dat de discrepantie (het verschil tussen de gemeten binnenkomende vervuiling op de AWZI's en de opgelegde vervuilingseenheden via de aanslagoplegging) is toegenomen tot een niveau dat boven het landelijk gemiddelde ligt. Dit kan effect hebben op de (eerlijke) kostenverdeling van het zuiveren van afvalwater. Omdat het waterschap een eerlijke lastenverdeling heel belangrijk vindt, is besloten de komende jaren extra inzet te plegen op het grip krijgen op en waar mogelijk terugdringen van de discrepantie. De extra middelen die hiervoor beschikbaar zijn gesteld, worden ingezet voor meten en monitoren, beleidsontwikkeling en samenwerking met de Omgevingsdienst. Tevens wordt de rol van toezicht vergroot.

Naar aanleiding van een onderzoek in 2017 naar de positionering van de heffingstechnologie is besloten de heffingstechnologie onder te brengen bij het waterschap in plaats van bij GBLT. Dit zal vanaf 2018 geëffectueerd worden.

Samenwerking afvalwaterketen in actie

In het kader van de uitwerking van de afspraken uit het Bestuursakkoord Water is vanuit de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF) een innovatieplan gemaakt. Vanuit de SAF wordt in de komende jaren vooral de innovatie op "Beheer" en "Stedelijk Afvalwater" opgepakt. Eind 2017 wordt een nieuwe bestuurlijke "Regionale Overeenkomst Afvalwater Flevoland (ROAF)" opgesteld voor de periode 2018-2021. De komende jaren wordt hier invulling aan gegeven.

Aan- en afhaakproblematiek bedrijven

Vanuit Waterkracht Rijn Oost is een raamwerk opgesteld voor de strategie ten aanzien van industrieel afvalwater. Op basis hiervan wordt in 2018 beleid vastgesteld op grond waarvan de problematiek wordt aangepakt.

Maatregelen Doelmatig beheer:

1. Het waterschap voert het maatregelprogramma (2014 t/m 2020) uit dat is opgesteld in de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland voor het behalen van de financiële doelstelling uit het regionaal bestuursakkoord water.
2. Het waterschap treft in de planperiode effectieve maatregelen om de discrepantie tussen inkomsten en kosten van zuivering terug te brengen tot een acceptabel niveau.
3. Het waterschap zet gedurende de planperiode de invoering van assetmanagement voort.
4. Het waterschap stelt in 2018 beleidsregels op voor het stabiel houden van het aanbod van afvalwater naar de zuivering.

Klimaatbestendig afvalwatersysteem

Het waterschap heeft als doel het gehele afvalwatersysteem op termijn klimaatbestendig in te richten. De maatregelen en kaders waarbinnen dit gerealiseerd kan worden, liggen voor een belangrijk deel vast in het Masterplan Duurzame Energie. Begin 2018 volgt daarbij besluitvorming over grondstoffenwinning. Samen met het in 2018 te starten onderzoek naar de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen omvatten deze plannen alle aspecten van de klimaatbestendigheid van de afvalwaterketen. Technieken en projecten waarmee de bovenstaande doelstellingen worden gerealiseerd zijn onder andere cellulose, de zonneweides, Ephyra en Torwash.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

Grondig met cellulose

Het idee om wc-papier (cellulose) uit het rioolwater te filteren staat centraal in het celluloseproject. Het project bevindt zich in de onderzoeksfase. Bij dit innovatieve project zijn de zuiveringen van Zeewolde, Lelystad en Almere betrokken. Gezien de verwachte groei in de buurt van Almere en Zeewolde van vuilvracht in het afvalwater, lijkt AWZI Zeewolde het meest kansrijk. Vervolgstappen voor de komende jaren worden in beeld gebracht als de uitkomsten, van de businesscase en de systeemkeuzestudie, eind 2017 bekend zijn. Groei van het aanbod van afvalwater (onder andere Airport Lelystad) speelt ook een rol bij de andere twee zuiveringen. Positieve effecten van het winnen van cellulose zijn:

- meer capaciteit op de zuivering;
- vermindering van de hoeveelheid slib;
- verlaging van het energieverbruik;
- het produceren van een potentiële grondstof.

Waterschap Zuiderzeeland maakt deel uit van de koplopergroep cellulose van de TOP-5 grondstoffen. Zoeken naar afnemers van het restproduct cellulose maakt hier ook deel van uit.

Verder met pilot Torwash

Torwash is een innovatieve techniek met als resultaat een enorme verhoging van de ontwateringsgraad van het slib en extra productie van biogas. De testen op laboratoriumschaal voor het project Torwash zijn afgerond. Torwash maakt tevens terugwinning van fosfaat mogelijk. De aangevraagde subsidie voor een pilot op kleine schaal op de AWZI Almere is inmiddels toegekend. Het pilotonderzoek is gestart in het najaar van 2017. De resultaten van het onderzoek zullen in het voorjaar van 2018 bekend zijn.

Zonneweides

Zuiderzeeland werkt aan de opwekking van eigen energie voor zijn AWZI's. Daarom legt het waterschap het komende jaar zonneweides aan op de AWZI's Almere en Zeewolde. Voor al deze zonneweides is de SDE-subsidie toegekend. Daarnaast zijn andere zonprojecten in voorbereiding. Deze worden in een bredere context van het Masterplan Duurzame Energie (hoofdstuk Algemeen) en het project Energie & Gemalen (hoofdstuk Voldoende) opgepakt.

Convenant duurzame waterketen vliegveld Lelystad

Lelystad Airport, Lelystad Airport Businesspark, de provincie Flevoland, de gemeente Lelystad en het waterschap hebben in juni 2017 een intentieovereenkomst ondertekend voor de realisatie van een duurzame energie- en grondstofwaterketen. De verschillende gebiedspartners werken de intenties verder uit in een samenwerkingsovereenkomst. De planning is dat deze overeenkomst in het eerste kwartaal van 2018 wordt ondertekend.

Maatregelen Duurzame, klimaatbestendige en energiezuinige inrichting:

1. Het waterschap neemt gedurende de planperiode maatregelen die ertoe bijdragen dat de afvalwaterketen in 2035 100% zelfvoorzienend is. Daarmee geeft het waterschap invulling aan de energiestrategie.
2. Het waterschap stelt in 2017 een grondstoffenstrategie op en realiseert in 2020 een slibstrategie.
3. Het waterschap onderzoekt gedurende de planperiode hoe het gehele afvalwatersysteem in 2030 klimaatbestendig ingericht kan zijn.
4. Het waterschap onderzoekt in 2018 de haalbaarheid van broeikasgasreducerende maatregelen.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon Water verbonden zijn.

Tabel Netto lasten programma Schoon water (bedragen in miljoenen euro's)

	REALISATIE 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Goede kansen voor flora en fauna	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Goede oppervlaktewaterkwaliteit	1,5	1,6	2,0	2,2	2,3	2,4
Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	18,5	18,2	19,1	19,3	19,5	20,0
Netto programmalasten	20,6	20,3	21,6	22,0	22,3	22,9

Ten opzichte van het begrotingjaar 2017 neemt de begroting van het programma Schoon Water in het jaar 2018 toe met € 1,4 miljoen. Dit komt door extra lasten van kapitaallasten, de ontwikkeling van het zuiveringsbeheer, loonontwikkeling en pensioenpremies, GR Aqualysis, optimalisatie discrepantie en heffen, grens en verantwoordelijkheid rioolgemaal en zicht op waterkwaliteit. Hier tegenover staan lagere lasten door besparingen Ephyra, lagere energieprijzen, het slimmer organiseren van de waterketen en temporisering op discrepantie en zicht op waterkwaliteit.

Het totaal van de netto lasten van de subprogramma's 'Goede kansen voor flora en fauna' en 'Goede oppervlaktewaterkwaliteit' komt ten laste van de watersysteemtaak. Het totaal van het subprogramma 'Robuust afvalwatersysteem, duurzaam beheerd en doelmatig ingericht' komt ten laste van de zuiveringstaak.

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2019-2021 ten opzichte van het basisjaar 2018 inzichtelijk gemaakt.

Tabel Mutaties Netto lasten programma Schoon jaren 2018-2021 (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Netto lasten begroting 2018	21,6	21,6	21,6	21,6
Inflatie en loonontwikkeling		0,3	0,6	1,0
Ontwikkeling zuiveringsbeheer		0,2	0,3	0,5
Mutatie kapitaallasten		-	- 0,2	0,1
Zicht op waterkwaliteit		0,1	0,2	0,2
Besparingen Masterplan Duurzame Energie		- 0,1	- 0,1	- 0,4
Besparingen Ephyra		- 0,1	- 0,1	- 0,1
Netto programmalasten	21,6	22,0	22,3	22,9

Investeringsen

In onderstaande tabel staan de investeringsuitgaven uit de vastgestelde investeringsbegroting.

Tabel Investeringsuitgaven programma Schoon Water (bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Investeringsplan 2018-2021	4,2	3,8	2,8	2,5
Besluiten na investeringsplan 2018-2021	- 0,2	- 0,2	-	-
Totaal investeringsuitgaven	4,0	3,6	2,8	2,5

De mutaties ten opzichte van het investeringsplan bij de voorjaarsnota worden vooral veroorzaakt door de bijstelling van de investeringsraming als gevolg van het nieuwe activabeleid, waarbij geen rente en uren meer worden geactiveerd.



4. PROGRAMMA SCHOON WATER

Tabel Beslissingsbevoegdheid kredietopenstelling 2018 (bedragen in duizenden euro's)

OMSCHRIJVING INVESTERING	TOTAAL INVESTERING	TE VERLENEN KREDIET IN 2018	AV/DENH
Renovatie rioolgemaal Sterappellaan	46	46	DenH
Renovatie AWZI Almere	369	369	DenH
Afdekking overstortgoot AWZI Tollebeek	140	140	DenH
ATEX AWZI Tollebeek	112	112	DenH
Renovatie personeelsruimten AWZI Zeewolde	284	284	DenH
Totaal investeringsuitgaven	951	951	

5. DEKKINGSMIDDELEN PER TAAK EN POST ONVOORZIEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

Lastenontwikkeling komende jaren

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijschelding worden behandeld in de paragraaf waterschapsbelastingen.

Tabel Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)

	REALISATIE 2016	BEGROOT 2017	BEGROOT 2018	BEGROOT 2019	BEGROOT 2020	BEGROOT 2021
Algemeen	20,0	22,7	25,5	26,5	25,9	26,1
Waterveiligheid	6,9	6,9	7,2	6,7	7,5	7,0
Voldoende Water	20,3	19,4	19,6	19,8	20,4	19,9
Schoon Water	20,6	20,3	21,6	22,0	22,3	22,9
Netto lasten	67,8	69,3	73,9	75,0	76,1	75,9
Watersysteemheffing	40,4	42,0	43,2	44,4	45,6	46,9
Verontreinigingsheffing	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Zuiveringsheffing	27,8	27,5	28,5	28,9	29,4	29,8
Waterschapsbelastingen	68,9	70,2	72,4	74,0	75,7	77,4
Exploitatieresultaat	1,1	1,0	- 1,6	- 1,0	- 0,4	1,5
Reserve-inzet	- 0,4	- 1,0	1,6	1,0	0,4	-1,5
Resultaat na reserve-inzet	0,7	-	-	-	-	-

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen en tariefsmutatie van de zuiveringsheffing in de komende jaren

JAAR	WATERSYSTEEMHEFFING	ZUIVERINGSHEFFING
2018	2,8%	1,1%
2019	2,8%	0,9%
2020	2,8%	0,9%
2021	2,8%	0,9%

Door het scherp begroten van de lasten en de inzet van reserves is het waterschap in staat voor de komende jaren een beperkte ontwikkeling van de waterschapsbelastingen te realiseren. Voor de tariefontwikkeling van de watersysteemheffing is daarbij ook de ontwikkeling van de eenheden van belang (zie paragraaf waterschapsbelastingen).

Post onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien van € 0,1 miljoen opgenomen. Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd een overschrijding van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien in de begroting, conform de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van Waterschap Zuiderzeeland.

VERPLICHTE PARAGRAFEN



6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor de Algemene Vergadering voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de volgende paragrafen voor:

- Bedrijfsvoering
- Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar;
- Uitgangspunten en normen;
- Incidentele baten en lasten ;
- Kostentoerekening;
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
- Waterschapsbelastingen;
- Weerstandvermogen;
- Financiering;
- Verbonden partijen;
- EMU-saldo.

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Algemeen opgenomen onder het subprogramma Bedrijfsvoering. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel en de formatie. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Algemeen.

6.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

In deze paragraaf wordt ingegaan op externe en interne ontwikkelingen die zich sinds het vaststellen van de vorige begroting en de behandeling van de meerjarenraming hebben voorgedaan. Bovendien worden afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de algemene ontwikkelingen in programma Algemeen van de begroting op te nemen en de programmaspecifieke ontwikkelingen mee te nemen binnen de programma's.

6.2 Uitgangspunten en normen

Inleiding

In deze paragraaf wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraamde bedragen ten grondslag liggen.

Tabel Algemene grondslagen

OMSCHRIJVING	GRONDSLAG
Lonen (incl. sociale lasten)	2,50%
Prijzen	1,25%-1,50%
Rekenrente	2,25%

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 2,50%. Dit percentage is gebaseerd op de prognose van het Centraal Economisch Planbureau (CPB) en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, zoals weergegeven in de cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is voor het jaar 2018 rekening gehouden met een stijging van 1,25%. Dit percentage is o.a. gebaseerd op de cijfers afkomstig van het CPB en CBS. Voor de jaren na 2018 is rekening gehouden met een ontwikkeling van 1,5%.

Rekenrente

De rekenrente wordt in 2018 gesteld op 2,25%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen en de verwachte rente over het rekeningcourantsaldo.

Investerings

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom – rekening houdend met al deze factoren – een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Activabeleid

Op 7 juli 2017 heeft de AV ingestemd met het nieuwe activabeleid. Als gevolg hiervan zullen vanaf 2018 geen kosten van interne uren en

(bouw)rente meer aan investeringen worden toegerekend. Daarnaast wordt op de grondaankopen voor de aanleg van duurzame oevers uitgegaan van een duurzame waardevermindering van 80% (voorheen was dit 50%). Deze duurzame waardevermindering leidt ook tot een eenmalige afwaardering van de waarde van gronden van ca. € 1,5 miljoen die gedekt zal worden uit de algemene reserve voor de watersysteemtaak en (het vaste deel van) de egaliseringsreserve.

6.3 Incidentele baten en lasten

Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd. De Meerjarenbegroting 2018-2021 bevat geen baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld.

6.4 Kostentoerekening

In deze paragraaf wordt ingegaan op de principes die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:

- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

PROGRAMMA	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK
Algemeen		
• Functionele overheid ¹	60%	40%
• Omgeving en organisatie	60%	40%
• Bedrijfsvoering	Op basis van de directe lasten per taak ²	Op basis van de directe lasten per taak ³
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende Water	100%	-
Schoon Water		
• Goede kansen voor flora en fauna	100%	-
• Goede oppervlaktewaterkwaliteit	100%	-
• Robuust afvalwatersysteem, doelmatig beheerd en duurzaam ingericht	-	100%

1 De netto lasten van 'Functionele overheid' komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die direct aan de taken worden toegerekend.

2 In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.

3 In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

6.5 Onttrekkingen aan voorzieningen en bestemmingsreserves

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Onttrekkingen aan voorzieningen

Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen:

- Pensioenen voormalige bestuurders
- Personele reorganisatie

Overige voorzieningen:

- Baggeren

De Algemene Vergadering heeft deze voorzieningen ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door de Algemene Vergadering nader toestemming moet worden verleend.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

Door de Algemene Vergadering zijn de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld.

- Baggeren Almere
- Stedelijk water
- Duurzame oevers
- Buitendijks
- Huisvesting, ICT en mobiele communicatie
- Duurzame energie

Conform het vastgestelde beleid zullen er, voordat er gelden kunnen worden onttrokken uit bestemmingsreserves, voorstellen daartoe worden gedaan aan de Algemene Vergadering. Deze voorstellen kunnen bestaan uit jaarplannen of programma's die uit de reserve worden gedekt of voorstellen voor individuele projecten. Pas na vaststelling van deze voorstellen kunnen gelden uit de bestemmingsreserves worden onttrokken.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

6.6 Waterschapsbelastingen

Inleiding

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing, de verontreinigingsheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door de inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2018 voor de verschillende belangencategorieën is in de Meerjarenbegroting 2018-2021 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening Waterschap Zuiderzeeland 2014 toegepast.

Jaarlijks wordt, parallel aan de opstelling van de voorjaarsnota, bekeken of de kostentoedeling aanpassing behoeft. De Algemene Vergadering vindt dat een tussentijdse herziening van de Kostentoedelings-

verordening gemaakt moet worden vanuit een consistent tarievenbeleid, dat bestuurlijk bestendig en uitlegbaar aan de burger is. Dit betekent praktisch dat, alleen wanneer grote verschuivingen in de waardeverhoudingen aan de orde zijn, een tussentijdse herziening van de verordening gerechtvaardigd is. In het voorjaar van 2017 heeft de Algemene Vergadering geconstateerd dat dit voor 2018 niet aan de orde is.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

BELANGENCATEGORIE	PERCENTAGE
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	51,4%
Ongebouwd	21,4%
Natuurterreinen	2,2%

In 2018 vindt een (verplichte) vijfjaarlijkse herziening van de Kosten-toedelingsverordening plaats voor de begrotingsjaren 2019 en verder.

Belastingeenheden

Voor de komende jaren is in qua belastingeenheden rekening gehouden met een volumevergroting, behalve voor het aantal hectaren ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden. De weergegeven eenheden betreffen de begrote eenheden voor alle jaren.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

De watersysteemtaak op basis van het aantal wooneenheden, de WOZ-waarde en hectares en eenheden directe lozingen.

Tabel Ontwikkeling eenheden Watersysteemtaak (omslagen)

JAAR	WOON- EENHEDEN	WOZ WAARDE (€ 1 MILJARD)	HA ONGBOUWD (OVERIG)	HA NATUUR (WEGEN)	HA NATUUR- TERREIN
Jaar 2016	157.200	38,423	100.660	7.000	118.200
Jaar 2017	157.100	39,283	100.700	7.000	118.000
Jaar 2018	161.100	41,011	100.000	7.100	117.700
Jaar 2019	162.200	42,875	99.900	7.100	117.700
Jaar 2020	163.300	44,189	99.800	7.100	117.700
Jaar 2021	164.500	45,107	99.700	7.100	117.700

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2017;
- een toename van het aantal wooneenheden met 0,7% per jaar. Ten opzichte van de begroting 2017 is er in 2018 eenmalig sprake van een grotere toename van het aantal wooneenheden. Dit komt voort uit het feit dat het aantal wooneenheden op basis van de realisatie 2016 (jaarrekening 2016) hoger uit is gevallen dan verondersteld op het moment van opstellen van de begroting 2017. Dit effect is verwerkt in de begroting 2018;
- een toename van de WOZ-waarde van de reeds bestaande onroerende zaken met 4,0% in de jaren 2018 en 2019, 2,5% in het jaar 2020 en 1,5% in het jaar 2021;
- een jaarlijkse toename van het aantal WOZ-objecten van 1.500;
- een normale afname van het aantal hectares ongebouwd met 100 hectares per jaar;
- geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2018 en verder. Jaarlijks zal hierop een actualisatieslag plaatsvinden.

Tabel Ontwikkeling vervuilingseenheden Watersysteemtaak (verontreinigingsheffing)

JAAR	DIRECTE LOZINGEN (WONINGEN)	DIRECTE LOZINGEN (BEDRIJVEN)	TOTAAL
Jaar 2016	7.500	5.500	13.000
Jaar 2017	7.500	5.500	13.000
Jaar 2018	7.400	4.500	11.900
Jaar 2019	7.400	4.500	11.900
Jaar 2020	7.400	4.500	11.900
Jaar 2021	7.400	4.500	11.900

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2017;
- geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2018 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

Tabel Ontwikkeling vervuilingseenheden Zuiveringstaak

JAAR	WONINGEN	BEDRIJVEN (MEET)	BEDRIJVEN (OVERIG)	TOTAAL
Jaar 2016	380.300	52.900	60.200	493.400
Jaar 2017	379.600	58.400	59.700	497.700
Jaar 2018	387.000	61.400	61.600	510.000
Jaar 2019	389.300	61.400	62.300	513.000
Jaar 2020	391.700	61.400	62.900	516.000
Jaar 2021	394.000	61.400	63.500	518.900

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2017;
- een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 0,6% per jaar;
- geen wijziging van het aantal zuiveringseenheden meetbedrijven;
- een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven (overig) met 1% per jaar.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingnorm van 100%. Kwijtschelding kan aan natuurlijke personen worden verleend voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. De doelstelling is de verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In de jaren 2018 tot en met 2021 zal naar verwachting jaarlijks een bedrag van € 1,7 miljoen worden kwijtgescholden.

Tabel Kwijtschelding heffingseenheden

JAAR	INGEZETENEN	ZUIVERINGSEENHEDEN
Jaar 2016	8.200	18.000
Jaar 2017	8.200	18.000
Jaar 2018	8.500	18.500
Jaar 2019	8.500	18.500
Jaar 2020	8.500	18.500
Jaar 2021	8.500	18.500

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In 2013 heeft de Algemene Vergadering het reservebeleid vastgesteld. Dit heeft geleid tot een aantal beleidskeuzes, op basis waarvan jaarlijks wordt bepaald wat de gewenste onttrekking aan de bestemmings-reserve tariefegalisatie is. In de afgelopen jaren heeft het waterschap een aantal maal achter elkaar een groot positief jaarresultaat gerealiseerd, waardoor de reserveomvang is gegroeid en wat heeft bijgedragen aan de huidige gezonde financiële positie. Het waterschap streeft ernaar om deze gezonde positie te behouden en de lasten-ontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs als bedrijven te beperken.

In de Meerjarenbegroting 2018-2021 wordt voorgesteld om in de komende vier jaren een bedrag van € 1,5 miljoen te onttrekken aan de tariefegalisatiereserve. De begrotingsomvang stijgt in het jaar 2018 meer dan eerder was voorzien. De tariefegalisatiereserve wordt ingezet om een gelijkmatige lastenontwikkeling te realiseren.

Tabel Geplande mutatie tarief egalisatie reserve

JAAR	WATERSYSTEEMTAAK	ZUIVERINGSTAAK	TOTALE RESERVE INZET
Jaar 2018	- € 1,310 miljoen	- € 0,255 miljoen	- € 1,565 miljoen
Jaar 2019	- € 0,690 miljoen	- € 0,263 miljoen	- € 0,953 miljoen
Jaar 2020	- € 0,730 miljoen	+ € 0,278 miljoen	- € 0,452 miljoen
Jaar 2021	+ € 1,300 miljoen	+ € 0,166 miljoen	+ € 1,466 miljoen
Totaal	- € 1,430 miljoen	- € 0,074 miljoen	- € 1,504 miljoen

Tarieven

De tarieven voor de categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel Tarieven 2017 en 2018 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	70,47	70,71	+ 0,3%
Watersysteemheffing gebouwd ¹	0,0549%	0,0541%	- 1,5%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	80,78	83,47	+ 3,3%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	121,17	125,21	+ 3,3%
Watersysteemheffing natuurterreinen	7,83	8,07	+ 3,1%
Zuiveringsheffing	57,38	58,00	+ 1,1%
Verontreinigingsheffing	57,38	58,00	+ 1,1%

¹ Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ- waarde.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een industrieel bedrijf en een natuurorganisatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastenprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

Tabel Lastendruk Huishoudens in 2017 en 2018 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	70,47	70,71	+ 0,3%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	172,14	174,00	+ 1,1%
Totaal niet huiseigenaren	242,61	244,71	+ 0,9%
Bij eigen woning met een waarde van € 200.000 resp. € 208.000	109,80	112,53	+ 2,5%
Totaal huiseigenaren	352,41	357,24	+ 1,4%

Tabel Lastendruk agrarische bedrijven in 2017 en 2018 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	MUTATIE
Watersysteemheffing ingezetenen	70,47	70,71	+ 0,3%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	229,52	232,00	+ 1,1%
Bij eigen woning en opstallen met waarde van € 600.000 resp. € 624.000	329,40	337,58	+ 2,5%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	5.654,60	5.842,90	+ 3,3%
Totaal	6.283,99	6.483,19	+ 3,2%

Tabel Lastendruk industriële bedrijven in 2017 en 2018 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	MUTATIE
100 zuiverings / vervuilingseenheden	5.738,00	5.800,00	+ 1,1%
Gebouw met waarde van € 2.000.000 resp. € 2.080.000	1.098,00	1.125,28	+ 2,5%
Totaal	6.836,00	6.925,28	+ 1,3%

Tabel Lastendruk natuurorganisaties in 2017 en 2018 (in euro's) en de procentuele mutaties

HEFFING	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018	MUTATIE
Oppervlakte 1.000 ha natuurterrein	7.830,00	8.070,00	+ 3,1%

6.7 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen is als volgt te berekenen:

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Tabel Weerstandscapaciteit en –vermogen 2018 (bedragen in miljoenen euro's)

OMSCHRIJVING	WEERSTAND CAPACITEIT
Benodigde weerstandscapaciteit ¹ (a)	13,1
<i>Weerstandscapaciteit structureel</i>	
Post onvoorzien	0,1
<i>Weerstandscapaciteit incidenteel</i>	
Risicoreserve	13,1
Algemene reserve	4,9
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	18,0
Weerstandsvermogen (b /a)	1,4

¹ De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de in het jaar 2016 gehouden risico-inventarisatie, welke op 25 oktober 2016 ter kennisname aan de Algemeene Vergadering is gepresenteerd, bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 13,1 miljoen bedraagt met een zekerheid van 99%.

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. In de Bestuursrapportage zijn de volgende risico's opgenomen die nog actueel zijn en waarvan de omvang relatief groot is:

Energiebelasting

Met de Belastingdienst loopt al langere tijd discussie over de correcte toepassing van de zoge-naamde complexbepaling bij energiebelasting. Bij toepassen van deze complexbepaling kunnen meerdere aansluitingen op elektriciteit als één worden gezien waardoor wij als afnemer, gunstiger door de verschillende schijven van de energiebelasting lopen.

Waterschap Zuiderzeeland heeft voor de zuiveringstaak de complexbepaling goed toegepast. Bij de bemalingstaak is dat nog de vraag. De Belastingdienst doet op dit moment intern onderzoek naar de wijze waarop de complexbepaling voor de watersysteemtaak bij alle waterschappen zou moeten worden toegepast. Indien het eindresultaat voor het waterschap negatief uitvalt, kan dit leiden tot een naheffing. De verwachting is dat hier eind 2017 / begin 2018 meer duidelijkheid over zal ontstaan.

Schadeclaims

In de jaarrekening is opgenomen dat de omvang van het financieel risico van de schadedossiers € 1,3 miljoen bedraagt. Tussen het opstellen van de jaarrekening en de voortgangsrapportage zijn hierin geen significantie wijzigingen opgetreden.

Tariefdifferentiatie wegen

Eind december 2016 heeft de Rechtbank Zwolle GBLT in het ongelijk gesteld in een zaak die aanhangig was gemaakt door de provincie Flevoland. Punt van dispuut was over welk deel van de wegen tariefdifferentiatie kan worden toegepast. GBLT baseert zich op het standpunt dat dit moet worden toegepast op de weg inclusief alle hieraan dienstbare oppervlaktes, zoals wegbermen. Volgens de provincie Flevoland kan slechts op het verharde oppervlak differentiatie worden toegepast. De Rechtbank Zwolle is meegegaan in het standpunt van de provincie Flevoland. GBLT is op advies van Waterschap Zuiderzeeland in beroep gegaan tegen deze uitspraak. Het hoger beroep dient op 1 november 2017. De uitspraak zal waarschijnlijk eind 2017, begin 2018 zijn.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

6.8 Financiering

Inleiding

De financieringsparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

Rentevisie

De tarieven in de geld- en kapitaalmarkt bevinden zich op een historisch laag niveau. Het inschatten van deze tarieven is lastig. Het rentepercentage van een nieuw af te sluiten langlopende geldlening is begroot op 2,0% voor het jaar 2018 en 3,0% voor de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 0,1%.

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Tabel Berekening drempel schatkistbankieren 2018 (bedragen x € 1.000.000)

BEREKENING DREMPEL SCHATKISTBANKIEREN	
1. Begrotingsomvang	77,6
2. Percentage drempel	0,75%
3. Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	0,58

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van ruim € 77,6 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 17,8 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Tabel Renterisiconorm (Bedragen in miljoenen euro's)

	BEGROTING 2018	BEGROTING 2019	BEGROTING 2020	BEGROTING 2021
(1) Renteherzieningen	-	-	-	-
(2) Aflossingen	7,6	6,6	4,6	4,3
(3) Renterisico (1 + 2)	7,6	6,6	4,6	4,3
(4a) Bruto begrotingstotaal	77,6			
(4b) Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%			
(4) Renterisiconorm (4a + 4b)	23,3			
(4) Renterisiconorm	23,3			
(3) Renterisico	- 7,6			
(5a) Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)	15,7			

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

6.9 Verbonden partijen

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen.

De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Uiteraard blijft Waterschap Zuiderzeeland beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden houden ten aanzien van deze partijen.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. Eind 2015 heeft S&P de kredietstatus van de NWB verhoogd, waardoor de bank nu weer als AAA-bank wordt beschouwd. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen.

Unie van Waterschappen (UvW)

De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). In de ledenvergadering hebben de voorzitters van de waterschappen zitting.

GR Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen zes waterschappen en vier gemeenten deel. Heemraad C.A.A.A. Maenhout is namens het waterschap lid van het dagelijks en algemeen bestuur van GBLT. Vanaf het jaar 2018 zal de heffingstechnologie weer teruggaan naar Waterschap Zuiderzeeland. Dit is ook bij de andere deelnemende waterschappen het geval.

Gemeenschappelijke Regeling Aqualysis

Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. De samenwerking rond het laboratorium Aqualysis borgt voor de langere termijn kwaliteit, continuïteit en kosteneffectiviteit in het laboratoriumonderzoek. Heemraad A.J.M. Schelwald – van der Kley is namens het waterschap voorzitter van de GR Aqualysis.

Gemeenschappelijke Regeling Het Flevolands Archief

Een gedeelte van het archief is ondergebracht bij Het Flevolands Archief. Dit is een gemeenschappelijke regeling die gestart is per 1 juli 2017 vanuit de voormalige Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Nieuw Land. In deze gemeenschappelijke regeling nemen verschillende gemeenten, de provincie Flevoland, het Rijk en Waterschap Zuiderzeeland deel. Het Flevolands Archief beheert

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

de historische archieven van de aangesloten overheidsinstellingen. Namens het waterschap is Heemraad C.A.A.A. Maenhout lid van het Algemeen Bestuur.

Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

In de GR Het Waterschapshuis (HWH) werken de waterschappen samen op het gebied van ICT. In 2015 is de gemeenschappelijke regeling in nieuwe vorm verdergegaan. De deelnemers worden beter in staat gesteld om te kiezen in welke programma's ze wel of niet willen deelnemen en hier dan ook wel of niet voor te betalen.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Heemraad A.J.M. Schelwald - Van der Kley is bestuurslid in het bestuur van de stichting.

6.10 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS. Sturing op het EMU-saldo is van belang in verband met de Wet houdbare overheidsfinanciën.

In het verleden was het deel van de lokale overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) in totaal 0,5% van het maximale EMU-tekort van 3%. Het kabinet heeft in het jaar 2013 aangegeven dat het EMU-saldo moet gaan dalen, waardoor ook het genoemde percentage van 0,5% zal moeten dalen. Door de lange onderhandelingen over de vorming van een nieuw kabinet zijn er nog geen vorderingen gemaakt op het gebied van de verdeling van het EMU-tekort voor het jaar 2018 en is het tekort daarom nog niet over de verschillende lokale overheden verdeeld. De Unie van Waterschappen adviseert om voor het jaar 2018 te werken met indicatieve waarden.

De Unie van Waterschappen heeft de financiële ruimte voor het komend jaar voor de lokale overheden indicatief bepaald op 0,3%. De ruimte voor de waterschappen is hierbij indicatief bepaald op 0,06%. Op basis hiervan heeft de Unie van Waterschappen indicatieve waarden bepaald voor de waterschappen. Het maximale EMU-tekort, de zogenaamde (indicatieve) referentiewaarde komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2017 uit op € 11,7 miljoen.

Berekening

Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven.

6. VERPLICHTE PARAGRAFEN

Tabel EMU saldo (Bedragen in miljoenen euro's)

		BEGROTING 2018	BEGROTING 2019
1	EMU-exploitatiesaldo	- 1,6	- 1,0
2	Invloed investeringen		
	– netto investeringsuitgaven	- 12,0	- 10,8
	+ afschrijvingen	+ 9,9	+ 9,9
3	Invloed voorzieningen		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 2,0	+ 2,0
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 2,0	- 2,0
4	Invloed reserves		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,3	- 0,3
	EMU-saldo	- 4,0	- 2,2

EXPLOITATIEBEGROTING



7. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENSOORT

Tabel Exploitatiebegroting naar kostensoort (alle bedragen in duizenden euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018
	<i>Lasten</i>			
4.1	Rente en afschrijvingen	11.925	11.840	12.802
4.2	Personeelslasten	23.446	22.979	24.660
4.3	Goederen en diensten van derden	35.303	36.695	38.158
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	2.363	1.993	1.989
	Totaal lasten	73.037	73.507	77.609
	<i>Baten</i>			
8.1	Financiële baten	1.230	600	600
8.2	Personeelsbaten	59	-	-
8.3	Goederen en diensten van derden	1.327	1.668	1.481
8.4	Bijdragen van derden	1.026	1.528	1.607
8.5	Waterschapsbelastingen	68.936	70.247	72.356
8.6	Interne verrekeningen	340	424	-
	Totaal baten	72.918	74.467	76.044
	Exploitatieresultaat	- 119	960	- 1.565
9.1	Inzet bestemmingsreserves	1.211	-	-
9.2	Inzet tariefegalisatiereserve	- 380	- 960	1.565
	Te verdelen resultaat	712	-	-

8. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR BBP BELEIDSVELD

Tabel Exploitatiebegroting naar BBP beleidsveld (alle bedragen in miljoenen euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018
BV1	Planvorming	3,7	3,3	4,1
BV2	Aanleg en onderhoud waterkeringen	8,0	8,4	8,9
BV3	Inrichting en onderhoud watersystemen	24,9	25,4	25,9
BV4	Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	21,5	21,8	23,0
BV5	Regulering	3,1	3,2	4,3
BV6	Heffing en invordering	2,9	3,3	3,6
BV7	Bestuur en communicatie	3,7	3,8	4,1
	Netto lasten	67,8	69,3	73,9
BO	Belastingopbrengsten	68,9	70,3	72,3
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	- 0,4	-1,0	1,6
	Te verdelen resultaat	0,7	-	-

9. EXPLOITATIEBEGROTING NAAR KOSTENDRAGER

Tabel exploitatiebegroting naar kostendrager (alle bedragen in duizenden euro's)

	OMSCHRIJVING	REALISATIE 2016	BEGROTING 2017	BEGROTING 2018
	<i>Netto lasten</i>			
TK1	Watersysteembeheer	42,0	42,8	45,0
TK2	Zuiveringsbeheer	25,7	26,4	28,8
OVZ	Onvoorzien	0,1	0,1	0,1
	Totaal lasten	67,8	69,3	73,9
	<i>Belastingen</i>			
TK1	Watersysteembeheer	41,1	42,7	43,8
TK2	Zuiveringsbeheer	27,8	27,6	28,5
	Totaal baten	68,9	70,3	72,3
	Exploitatieresultaat	1,1	1,0	- 1,6
ER	Inzet tarief egalisatiereserve	- 0,4	-1,0	1,6
	Te verdelen resultaat	0,7	-	-

COLOFON

Waterschap Zuiderzeeland

Volg ons via:

Fotografie

Aatjan Renders

Vormgeving

Simons en Boom

